

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2006. JANUÁR

Kiss Csaba

KUN LÁSZLÓ

Királydráma

SZEMÉLYEK

Gyerek }
Fiatal } IV. László, magyar király
Érett }

Erzsébet anyakirályné
Kőszegi Henrik, nádor előbb
Csák Mátyus, nádor utóbb
Ladomér, váradi püspök
Fülöp, fermói püspök, a pápa legátusa
Árbuz, kun vezér
Kézai Simon, írnök

Kis Izabella, a király jegyese
Érett Izabella, a felesége
Édua, kun lány, a szerelme

Béla, macsói herceg

Törtel, kun harcos
Kemencse, kun harcos
Mandula, kun lány
Köpcsecs, kun lány

ELSŐ FELVONÁS

Kép

Mint a festett iniciálék százredőjű, gyűrt arcú királyai, egyenes háttal ül a Gyerek a trónon. A trón padnyi festett hasáb fából, egy emelvényen fekszik. A festés is egyszerű – az éleken végigfutó háromujjnyi vörös keret, közepén elmosódott folt, címerfeleség. Régi, ügyetlen ábra – az is lehet, hogy a Gyerek rajzolta oda üres óráiban.

Oldalt két másik király ül, egymással szemben: az Érett László és a Fiatal. Ugyanaz a király, csak később. A Fiatal a jogart tartja, könnyedén, hetykén, mint a festett iniciálék lovon léptető győztes királyai. Az Érett az országalmával játszik, feldobja, elkapja, vigyázva, hogy a kereszt fel ne sértse a kezét. Régóta csinálja, nagy ügyességre tett szert.

A Gyerek tizenkét éves, a Fiatal kétszer annyi. Pár évvel éretlenebb a halálához közelítő Érettnél

1. NYITÁNY

GYEREK (ámulva, hengegve) Kilenc szent! Te jó ég! Nincs még egy ilyen család a világon! Akinek kilenc szentje volna. A pápa is büszke ránk. És igazi szentek mind, csodatevők, országjobbítók – az én ükapáim, dédapáim és a kis Margit néném, a nemrég megboldogult. És a pogány rokonok, kik a kereszttség előtt éltek, azok is nagy kirá-

lyok voltak mind: Árpád, Álmos, Attila, magyarok, hunok – reszkett tőlük, aki élt, az egész világ.

És most én vagyok. Két éve király. Nem nehéz a korona. Csak jól kell tartani a fejet, se előre, se hátra. Akkor úgy ül rajta, mint egy fészek. (Még simogatja a koronát, vigyázva, hogy meg ne mozduljon.) Biztos van benne régi hajsza is, Istváné, kunverő Lászlóé – Imre hercegé... Micsoda hajsza!

FIATAL Jó király voltam, amikor hagytak: jó király. Csupa öregember meg sehonnai kóbor népség volt a támaszom, és aki reggel mellém állt, estére megtagadott – mégis úgy vágtam át közöttük, mint csuka a nád között, mert erős voltam, és használtam az erőmet. Így őrizzen meg az emlékezet.

ÉRETT Soha nem látott belém senki. Soha! Lerántottak, megtapos-tak, maguk alá gyűrték – és én felálltam, újra meg újra. Hopplá, a király! Nincs ember, akit át ne ejtettem volna. Rossz király voltam – de nem bánom. Egy pillantásnyit sem. Jobban esett, hogy kedvemre élhetek, lator voltam lelkelem legsóvárabb mélyéig – mint a kor! Mit játsszam a szent királyt?

2. JEGYESEK

Félénk, fehér kislány érkezik, Izabella. Tizenegy éves. Idegen zöngékkal beszél, a szórendet törve – de nagy igyekezettel, hogy tisztán, pontosan ejtse. Ettől olyanok a szavai, mintha formalinból húzná elő őket

IZABELLA Jól aludt, fölséges jegyesem?
GYEREK *Si, caro.*
IZABELLA *Cara! Nem caro.*
GYEREK Akkor pedig felséges, nem fölséges... Fölséges az étel...
IZABELLA (*kuncog*) Tejfölséges... én tejfölséges jegyesem... *Signor Ladislas, re d'Ungheria, Dalmatia, Croatia et tutto del mondo. (Játékosan meghajlik)* Maga mellé engedi trónjára, felség? Jól mondta?
GYEREK Mondtam.

A kislány felül László mellé a trónra. Hallgatnak

IZABELLA A csehországi miatt felkelt ily korán?
GYEREK (*nehezen, szinte suttogva*) Ma jön, úgy hírlík...
IZABELLA Vagy holnap... vagy soha... felissza őt föld, mint a vízt... ne gondolsz rá!

Ülnek, hallgatnak

IZABELLA (*kuncog*) Még nagy országkorona is feltette csehországi miatt? Kipróbálhatsz én is?
GYEREK Nem. Ez nem játék.
IZABELLA (*megsértődik*) Akkor ülsz itt egyedül! (*Gúnyosan*) Kicsi király, nagy fej.
GYEREK Ne menj el! Bellaiza, kérlek!
IZABELLA Akkor ideadsz?
GYEREK Nem... Nem adom, de el se menj... kérlek... *cara!*
IZABELLA Fúj! Irigy király. (*Leül a trón lábához, vékony térdeit felhúzza, magához öleli*)
GYEREK (*békülékenyen*) Azért nem adom, mert nagy neked... Nézd! (*Fejére teszi, és az aranyabroncsban tényleg eltűnik a csöppnyi kislányfej – büszkén.*) Látod, fej kell ehhez.
IZABELLA (*duzzogva*) Neked is fülek tartják. Begyűrsz alá kétoldalt... aztán dörzsölsz este, hogy ne zsibbadja...

Kézai Simon írnok jön, írotáblán viaszolvasztó mécszet, tollszárákat és néhány kemény, kunkorodó ívet hoz

GYEREK Megjött már?
KÉZAI Nem tudom, felség. Egy lélek sincs sehol... az utcán sem. Persze véletlen is lehet... de egy lélek se...
IZABELLA Jól aludt, páter Simai Kéz?
KÉZAI Ki emlékszik már arra, donnácska. (*A Gyerek elé teszi az iratokat*) Írja alá, kislelség.
GYEREK (*eltolja magától*) Majd máskor... (*Feszülten*) Miért nem jön már senki? Anyám hol van?
KÉZAI Nem láttuk még az anyakirálynét, felség.
IZABELLA (*belektor a levelekbe*) Adomány... adomány... minden reggel adomány...
KÉZAI (*éllé*) Mit tegyünk? Úgy elszaporodott az érdem, hogy folyton-folyvást jutalmaznunk kell.
IZABELLA Ezt az egyet, király kedves! Hadd teszi rá pecsét kis Izabella.

A Gyerek lassan, kacskaringósan, mint folyékony paszományt odakanyarítja az iratra a nevét. Izabella már olvasztja és csöppenti a vérszínű viaszt, nyelvét is kidugja az óvatos élvezettől

3. MÉSZÁRLÁS

Holtfehéren érkezik Béla macsói herceg, az ország nádora. Alig tud beszélni, összevissza kiabál, hadonász a félelemtől

BÉLA Itt van... Megjött! Megérkezett! (*Átrohan a termen, eltűnik, csöpp idő múlva újra beviharzik*) Mátyus hol? És Lodomér? Épp ilyenkor hagyják magára az embert! (*Észreveszi a tollszárák és pecsétüzek között játszó Gyereket és viaszmaszatos jegyesét*) Az istenért, felség. Element az esze! Itt a csehországi, és felséged játszik! Menjen innen, Kézai! Takarodjon! (*Kilökdösi, elveszi Izabellától a koronát*) Hol a jogar? A fenébe! Az alma... minden szanaszét! (*Elveszi a Fiataltól és az*

Érettől az uralkodói kellékeket, a Gyerek kezébe nyomja)
IZABELLA Embert esz, hogy így félsz tőle mind?
BÉLA (*a Gyereknek*) Üljön egyenesen, és ne szóljon. Bármilyen legyen, hallgasson! Egy szót se!
GYEREK De miért?
BÉLA (*félelmében ordít*) Nem akarjuk, hogy itthon maradjon! Nem magyarázunk, csak nem akarjuk, és kész! Menjen vissza!
GYEREK A többiek hol vannak? Mátyus, Lodomér, anyám? Így félünk tőle, és ketten fogadjuk...
BÉLA Nem fogadjuk, felség! Még csak az hiányozna! (*Ordít*) Nem fogadjuk!
IZABELLA De hát azt mondta, hogy itt van.
BÉLA Lent! A kapuban. Parancsot adtam, hogy ne engedjék be. És vágják le, ha ellenáll! (*A belépő Mátyushoz*) Na végre! De jó, hogy jön, Mátyus! Parancsot adtam...
MÁTYUS Tudom... Én nem javasolom, hogy féljünk tőle. Hazajött, meg kell hallgatni, mit akar...
BÉLA (*a hisztéria küszöbén*) Akkor hallgassa meg kegyed! Tessék... hallgassa meg!
MÁTYUS Ej, szedje már össze magát! Bizonyára a német császári trón ügyében jött... majd elmondja...
BÉLA Nem! Szó sem lehet róla! Ha a király ma a színe elé engedi, többé nincs mód elbánni vele! Ha ma nem bűnös, holnap mitől lenne az?
GYEREK Ma mitől bűnös?
BÉLA Soroljam?! Tényleg ezt akarja? Elárulta felséged édesapját, a királyt...
GYEREK Mert nagyapám, az öreg király pártján állt.
BÉLA Várait átjátszotta a cseheknek, morváknak, sehonnai jöttmeneteknek. Nincs árulás, hitszegés, összeesküvés, aminek szálait ne a Kőszegiek rángatnák!
MÁTYUS Akkor is, hat év után hazatér, fogadni kell.
BÉLA Akkor vegye át kegyed a nádori láncot, és tárják sarkig az áruló előtt a kaput!
MÁTYUS Elég! Hallgass már!

Csend – belép Lodomér. Sűrű főpap, halk modorra

LADOMÉR Nem jött még?
BÉLA Feltartóztatta az őrség a kapunál.
LADOMÉR Hiba.
BÉLA Tegnap még vérdíj volt a fején, és ma himzett szőnyeggel fogadjuk!
LADOMÉR Ingerelni volt hiba.
MÁTYUS Azt se tudjuk, mit akar.
BÉLA Nem értem, mitől lett ilyen nagy barátja kegyed.
MÁTYUS Nem vagyok barátja... Csak azt mondom, egy ekkora ellenséget fogadni kell!
BÉLA Hát akkor tessék, fogadják! Itt a lánc, uraim.

Nyújtja a nádori láncot előbb Mátyus, majd a Gyerek felé. Ott reszket a levegőben a legfőbb rang. Majd lehull a földre. Bejön Erzsébet, az anyakirályné. Oroszlánsörényes, egyedül öregedő kun asszony, szénnel kihúzott szemmel

ERZSÉBET Mi ez a csend?

Egymásra néznek, ki feleljen, mit

IZABELLA Sárkány repült haza, cseh király válláról.
ERZSÉBET Hol van?
BÉLA A vár előtt, a kapunál...
ERZSÉBET Fogják le! Azonnal! Vasra vele! Intézkedjék, nádor! (*Senki nem mozdul, Erzsébet felveszi a földről a láncot, dühösen odalöki a macsói hercegnek*) Eredj már, Béla!
MÁTYUS Ottokár hívét, legjobb magyar barátját hiba lenne vasra veretni. Most, a cseh–német háború küszöbén!
ERZSÉBET Le a fejét, és azután majd sajnálkozunk!
BÉLA Igaza van az anyakirálynénak... Holtan sem árthat többet, mint élve ártott!
MÁTYUS (*indul*) Én ebben nem szeretnék részt venni! Nehéz, gonosz ember... de nem áruló!

ERZSÉBET Szűk lett a hűség, Mátyus?
MÁTYUS Egymaga jött, önként, fegyvertelenül.
ERZSÉBET Attól, hogy védtelen, még nem ártatlan az ember.
LADOMÉR Királyné, engedelmeivel! Így sem mire nem megyünk... Azt tanácsolom, hallgassuk meg, mit mond...
ERZSÉBET Szó sem lehet róla!
LADOMÉR *(folytatja)* ...mit mond öfelsége. A király. *(A Gyerekhez fordul)* Mit tegyünk, felség?

Mindenki döbbenetben néz a főpapra. Majd a királyra. A Gyerek zavartan pillant körbe: anyjára, Mátyusra, Ladomérra. Ilyen helyzetben még nem volt

ERZSÉBET *(gúnyosan)* És utána hallgassuk meg a kis Bellácskát is! Ha már játszani akarnak az urak. *(A Gyereknek)* Ne haragudj, fiúkám, hisz tudod, hogy szeretlek, féltelek! Ne hallgass rájuk, át akarják nyomni rád a választ. Nézd, hogy mossa a kezét mind!
LADOMÉR Mi tanácsol, felség? Mit tegyünk?
ERZSÉBET Hagyják békén a gyereket!
GYEREK Anyám... ha szabadna... megengedi...

Elhúzódik anyja öleléséből, Erzsébet feláll, dühösen hátravonul a trón mögé. Gyerek zavartan, bizonytalanul feláll

Én... mi... Magyarország, Dalmácia...
ERZSÉBET Tudjuk, fiam, az összeset! Az a kérdése a nyájnak, hogy mit tegyen. Fusson vagy bégessen?

Gyerek nagy gondban, anyját se szeretné megbántani, de szajkózni sem

LADOMÉR Bátran! Amit gondol, felség... Érzése szerint...

Hosszú csend után meglepően tisztán, éretten

GYEREK Azt szeretném... azt kívánom... szálljon meg a kapun kívül.
Ma nem fogadom...
BÉLA Ez is jobb a tárt karoknál! Hallották, uraim! A király akarata: ma nem fogadja! *(Indul kifele)* Szólok, hogy közöljék ezt velem!
ERZSÉBET És ha ellenkezni mer, ne habozzanak.

Belép Kőszegi Henrik, a „csehországi”, halkan, lassan. Termetét a durva, nyútt porköpeny még nagyobbá teszi. Egy tömb. Az a fajta ember, akinél a düh és a kedély együtt jár. Akkor veszélyes, ha nevet. Mint most

KŐSZEGI Ki tart engem vissza attól, hogy a király színe elé lépjek? Hát könyörögnie kell Kőszegi Henriknek, hogy hat év csúfos bujkálás után a magyar király előtt megjelenjen? Várnia kell neki, IV. Béla hű emberének, hogy a király bizalmát és mindazt, amit a jó magyar urak a távollétében széthordtak, jogos tulajdonát a király kezéből visszanyerje? És se Csák Mátyus, se Béla macsói herceg és magyar nádor meg Ladomér váradi püspök, se az anyakirályné az üdvözlésére nem siet? *(Névet)* Semmit nem változtatok! – De legalább te, László, királyom és uram, aki gyűlölködéseinkben ártatlan vagy, legalább téged hadd öleljelek meg! *(Felrántja, magához szorítja)* László, László! Ha tudnád, milyen jólesik a neved annyi Václav meg Ladislav és Vaszilij és Boleslav után. László! Hogy megnőttél, fiam... Hat év! Mindjárt túlnősz rajtam. IV. László király!

GYEREK Ma... most nem fogadlak, Henrik.

KŐSZEGI Mi?

LÁSZLÓ Nem fogadlak...

Csend. Kőszegi megfordul, körülnéz a jelenlevőkön

KŐSZEGI Ki adta ezt a gyerek szájába?

LÁSZLÓ Én... én magam... nem fogadlak most...

KŐSZEGI Nem igaz! Te szeretsz engem! De ki áll a király szeretete és Henrik hűsége közé megint?

ERZSÉBET Ki hívott haza? Miért jöttél?

KŐSZEGI Volt egy szép, régi kun szokás, hogy a feleséget együtt temetik a férjével. Te miért vontad ki magad ez alól, Bözse?

MÁTYUS Csendesebben, Kőszegi... Kérni jössz, és sértegetsz!

KŐSZEGI Nocsak, előbújt a bagoly a kéményből... az halált jelent!
GYEREK Elég... Végeztünk mára! *(Feláll, indulna)*
KŐSZEGI Én hat év keserű száműzés után, az igazamért jöttem haza...
BÉLA Félre! Félre az útból! A király visszavonul!
KŐSZEGI Ágász, Béla! Macsói bán! Szégyennádor...
MÁTYUS Engedd őket! Hadd menjenek!
BÉLA Nem fogad ma, nem érted?!
KŐSZEGI *(visszarántja)* Megállj, Béla! Te fordítod ellenem a királyt? Apját is te uszítottad ellenem...
BÉLA Mert mindig te vagy a jámbor, s gazok a többiek... Állj félre az útból! Eressz!

Terelné, tolná el Henriket a király útjából, de ahogy a vállához ér, nem is látni pontosan, hogyan, Henrik egy mozdulattal lecsapja csuklóból a kezét, Izabella felsikolt, a többiek döbbenetben állnak. Béla a trón mögé menekül, Henrik üvöltve utána

Segítsé! Gyilkos! Segítsetek, az istenért! Segítsé!
ERZSÉBET Órség! Hívják az órséget!
KŐSZEGI *(ordítva rohan a menekülő Béla után)* Én hű voltam, végig, tizenöt éven át. Ugyanazt a királyt, IV. Bélát szolgáltam – akkor is, amikor fent volt és osztott, és akkor is, amikor tulajdon fia, kegyed nagy étvágyú apja Ipoly várában szorongatta... és éjszaka a farkasokkal üvöltötte, hogy saját kezűleg vágja le, ha nem hajt fejet előtte. Apa a fiúnak! Értitek! Az ilyen nőstények és gazok miatt! És még ő taszigál félre a gyerekkirály mellől... Hát pusztulj innen, Béla! El az utamból!

Utoléri, megragadja, és lemészárolja a trón mögé menekült Bélát. Olyan indulattal – mint mondják –, hogy az apácák alig tudták a testet a temetéshez méltó formába hozni

Egy patkánnyal kevesebb!
ERZSÉBET Órség... órség! Gyilkos! Fogják le!
KŐSZEGI Inkább takarítókat hívj, asszony, ne szaglódjon itt a vére.
ERZSÉBET Hát nincs senki... aki szólna, válaszolna!

Csend. Senki nem néz sehova

MÁTYUS Henrik! Országos gyűlést hívunk össze...
KŐSZEGI Persze! Magam is ezt kívánom! Ítéljen a törvény, ne az indulat.

Gyerek feláll, odalép Béla holttestéhez. Nézi a szétkaszabolt, forró, véres hűcsomót

(Gyereknek) Én igaz barátja voltam kegyed apjának, amíg ez a patkány...

Gyerek áll a tetem fölött, arca sápadt, mint a téli hold, egész teste remeg. Alig bír megszólalni

GYEREK Béla macsói herceg... az unokafivérem... barátom... nádorom volt.

KŐSZEGI Csak sajnálni tudom, felség, ilyen kiváló ember... és mégis patkány.

GYEREK *(majdhogy sikítva)* Térdre! *(Mevárja, míg Henrik kevély alávettsége jeléül kissé megroggyantja egyik térdét. Áll az óriás előtt, bizonytalanul, tehetetlenül, felve – hangját düh és sirás fojtogatja)* Kőszegi Henrik, koronánk alattvalója... aki jóságunkat... jó szándékunkat nem méltatva... bátyánkat... *(Meginog és összecsuplik, Henrik alig bírja elkapni)* MÁTYUS Mi az? Mi történt?
LADOMÉR Elájult! Rosszul lett...

Döbbenetben nézik a fehér, élettelenül ernyedt test

ERZSÉBET Az istenért! Mi lelte?

KŐSZEGI Elájult kissé a vértől...

Lefektetik, ruháját megnyitják, szívét dörzsölik

MÁTYUS Nem ájulás ez... keze, mint a jég!
ERZSÉBET S a szíve sem ver!
LADOMÉR Idegláz ez, esküszöm! Idegláz! Hogy ráng az arca... szeme
kifordult fehérjéből...
ERZSÉBET (rázza) Fiam, kisfiam! Ébredj fel... Víz! Hozzanak vizet!
MÁTYUS Gyorsan ágyba... idegláz ez! Ne rángassa!
ERZSÉBET Orvost! Hívják az orvost! Vigyük a szobámba... Óvatosan!

*Iszonyú rohángálás, ordítás, ajtók csapódása. Négyen markolják, és rohan-
va viszik a palástba göngyölt ernyedtet*

KŐSZEGI Király, és nem bírja a vért?! Szépen vagyunk.
FIATAL (tehetetlen gyűlölettel) Akkor kellett volna végezni veletek, az
egész áru előfőúri karral. Kés alá mindnyájatokat, mint a gyapjas
birkát. Ítélet nélkül, rögtön, nem gondolva joggal, igazsággal, sem-
mivel. Lenyomni a fejeteket a tölgycsütakra, és egyetlen lendület-
tel, hogy égig fröccsenjen a véretek... A vér! Egész életemet végig-
kísérte. Vakon, nyuszítve sodródtam benne, mint a kutyakölyök...
és nem mertem belétek harapni! Vér nélkül pedig nincs király!
KŐSZEGI Ezt addig is magamhoz veszem... Nehéz idők jönnek...
(Felveszi a nádorláncot, megtöri, zsebre vágja) Mégse maradjon nádor
nélkül az ország. (Kimegy)

4. VÉR

*Izabella döbbsen nézi a földön fekvő véres kezét. Letérdel mellé. Az Érett
közelebb lép a lányhoz*

ÉRETT Hogy nézi, büvöli, issza... nem ájuldozik, szeme sem rebben,
nem fordul ki élettelenül. Micsoda ellentmondása a természetnek,
hogy ez a kis nápolyi holdsugár, akiben az élet hideg szikrája sem
csillan, révületbe esik a vértől, nem sikoltoz, nyivákol, kapkod
repülő után, hanem szemével issza... kezét is megmártaná benne,
ha ruhája szegélyét nem féltene. Meglestem, mikor először nővé
érett – *carissima nostra consors* –, állt az esztergomi vár színes
kövekkel kirakott fürdőjében, és ugyanilyen megbűvölve nézte, hogy
folyik végig fehér combján a sötét, szinte fekete vér. Ugyanez a te-
kintet, sem félelem, sem undor – csak végtelen kíváncsiság. Bizto-
san érezte, hogy ez az élet vize – amiből benne egy forró csepp sincs...
(Újját belemártja a vérbe, odatartja a lánynak, mintha udvarolna)

ÉRETT Vér...

IZABELLA (felnéz rá) Minket is fognak megölni?

ÉRETT Nem... nem hiszem...

IZABELLA Grazie... (Fejét meghajítja, térdből biccent, jó kislány és kimegy)

FIATAL (cinkosan) Ilyen tiszta lélekre kár volt húst pazarolni, jól meg-
lenne test nélkül is, lebegve.

Sötét

5. MIATYÁNK

Egy hónap telik el.

*Kis fehér ágyon érkezik a király teste, négy szerzetes hozza virrasztóéneket
énekelve. Mögöttük az anyakirályné kun ruhában, félig tébohydottan*

MIND (ének) Jaj hát nektek, egek, mert ti is elfogytok,
Tündöklő nap és hold, fényes csillagzatok,
Jaj, hegyek, jaj, völgyek, laposak és halmok,
Kiknek mulandóság beígért jutalmok.

ERZSÉBET (a szerzetesekhez) Tegyétek le a trónra. És húzzák meg a ha-
rangokat! Az összeset! Az egész országban! Imádkozzon mindenki,
hogy fiam, a király eszméltre térjen!

*Nekitámasztják az ágyat a trónnak, kétoldalt letérdelnek a feje mellé.
Énekelnek*

MIND Jaj, ember nemzet, jaj, sárból épült nép,
Jaj, a föld hátára gyengén kiépült kút,

Gondolod, a vég elkerülhetetlen, által lép,
Ládd-e, hó a nyárban miképp maradhat ép.

Kézai jön Izabellával, nem veszik észre a Gyerek mellett térdelő királynét

KÉZAI (Izabellának) Búcsúzzon el tőle... ki tudja, láthatja-e még.
ERZSÉBET (magánkívül) Mit kárál, ember!? Mit kárál! A király él!
KÉZAI (riadtan) Isten tartsa meg... éltesse sokáig!
IZABELLA (a test fölé hajol, megfogja a hideg kezét) Lázló... én beszél...
carissima jegyes... hallja édes?
ERZSÉBET Ne sirasd már te is! Él! Nem látod, hogy él!
IZABELLA Igenis, asszonyom... nem sírsz... egy könny se... nem...

Megszólalnak a harangok. Ladomér jön sietve

LADOMÉR Miért hozatta vissza a testet, asszonyom?
ERZSÉBET Mert itt a helye!
LADOMÉR A kolostorban sokkal méltóbban...
ERZSÉBET Kőlapok és élőhalottak között?! A fiam él.
LADOMÉR Hiába hurcolja körbe-körbe, a foga között, mint macska a
kölykét! Az Úr kezében van, meggyógyul vagy meghal, itt ember már
nem segít.
ERZSÉBET Itt jól van. Itt marad. (Leül a trónra, nézi fia vértelen arcát)
MÁTYUS (jön dühösen) Megvesztek a papok, Ladomér?! Mi ez az ékte-
len harangozás?
LADOMÉR A királyné parancsa.
ERZSÉBET Hogy imádkozzanak érte!
MÁTYUS Megőrült, asszonyom!? Világgá kongatjuk, hogy halálán a
magyar király, hadd örüljenek az ellenségeink!
ERZSÉBET A király él!
MÁTYUS (Ladomérnak) Azonnal állítsa le! Vagy levágatom a harang-
köteleket!

Ladomér int az egyik szerzetesnek, az csendben kimegy

LADOMÉR A király sorsa Isten kezében van, amerre akarja, arra
hajlítja. Imádkozzunk érte! Mást nem tehetünk.

Kintről a harangok elhaló kongása

Pater noster, qui es in coelis,
Sanctificetur nomen tuum,
Adveniat regnum tuum... (A többiek halkán mormol-
ják utána)

ERZSÉBET Bezén attamaz kenze kikte,
Szenlészen szen adon dösön szen küklön,
Nitzígeen gerde ali kikte...

KÉZAI (halkan) Kérem, asszonyom... az érsek úr nem engedheti...

ERZSÉBET ...bezén akomozne oke mezne
Ber bezge pibütör küngön...

LADOMÉR Magyarul, ha latinul nem tudja.

ERZSÉBET Il bézen méne mezne,
Neszem bezde jermesz bezge...

LADOMÉR Követelem, hagyja abba!

ERZSÉBET (hangosabban) Ilmte bezne olgyamanga
Kutkor bezne olgyamanna...
Szen borson boka
Csalli bocson igyi tenger
Ammen... A fiamért én ezt imádkozom.

LADOMÉR Nem vitatkozom. Mindenki mondja magában. „*Ave Maria, gratia plena...*” (Meghajítja a fejét, imádkoznak, egyhangú mormolással,
mint a távoli vihar)

6. NÁDOR

*Az alkonyat lassan ellepi őket, a nagy vörös napkorong fényében látszik
imára görnyedő alakjuk. A háttérből magas, sötét alak közeledik, Kőszegi
Henrik, kezében négy vaskos, zsíros gyertya. Észreveszi a trónnak támasz-
tott, golyóccsal bélelt ágyat, a Gyerek körül halk mormolással térdelőket*

KŐSZEGI *(döbbenet)* Olyan csendben vagytok... azt hittem...
ERZSÉBET Hogy meghalt, ugye? Ezért jöttél, lélegzetet lesni: él-e még?
KŐSZEGI Részvétellel jöttem, Erzsébet... fogadd tőlem a gyerek javára!
(Nyújtja a gyertyákat)
ERZSÉBET Minek ez a ravatali csokor? A fiam él!
KŐSZEGI Mit hoztam volna? Papírsárkányt, kislovat?
ERZSÉBET Semmit! Jönnöd sem kellett volna! Hajolj közel hozzám...
érintsd meg! Ilyen hideg legyen testedben a vér, élj, de ne érezz – ezt kívánom.
KŐSZEGI *(megérinti a Gyerek kezét)* Nem akartam betegségedet, kis király. Keresztet állítok, kápolnát építék, ha felépülsz... *(Csend, csak a gyertyák sercegése)*
ERZSÉBET Leróttad részvéted, mi tart még itt?
KŐSZEGI Beszélnem kell veled, veletek. Kényszerű, országos ügyben.
ERZSÉBET Nocsak! Melyik országában?
MÁTYUS *(halkan)* Elég már! Hallgasd meg végre, asszony!
ERZSÉBET Férjem és fiam gyilkosát?! *(Kőszeginek)* Ha ország lenne ez, tényleges ország, szél csiklandozná meztelen talpadat, ahogy ide-oda himbál egy kötélén szél... ha törvény lenne itt.
MÁTYUS *(megnyomja a szót)* A nádor kéri, hogy hallgasd meg!
ERZSÉBET *(döbbenet)* Nádor? *(Körülnéz a jelenlevőkön)* Miről beszél, urak?
LADOMÉR Fájdalomban nem zaklattunk ezzel...
ERZSÉBET Nádorrá a gyilkost? Milyen jogon?
MÁTYUS Békét szerezni jött haza... És címében megerősítette a nemesség is. Mert Ottokár, cseh király...
ERZSÉBET Mátyus, az istenért! Hát mindenkiből csak a gyáva érdek szól!? Nádorrá egy gyilkost, mert barátja a cseh mézárósnak? És ha döghalál tör ránk, akkor egy belpoklost tesztek nádorrá, mert barátja a halálnak!?
MÁTYUS *(ráordít)* A mindenségét, asszony! Meddig káralsz még?! Százegres sereggel elindult Prágából a cseh király, te pedig fejedet a zsolozsmákba fúrva se nem látsz, se nem hallasz! És közben világgá kongatod, hogy haldoklik a király...
LADOMÉR Csendesebben, uraim! Kérem... nagyon kérem... türtőzzenek!

Csend, csak a szerzetesek mormolása

MÁTYUS Férjed emlékére kérlek! Erzsébet! Hallgasd meg Henriket!
KŐSZEGI Megindult a cseh sereg...
ERZSÉBET Mint minden tavasszal... Mi a hír ebben?
KŐSZEGI *(elneveti magát)* Az ördögbe, asszony, de nehéz veled! Nem ellenünk jönnek!
ERZSÉBET Hát?
KŐSZEGI A nyugati birodalom trónja, a német császári korona a tét. Ezért jöttem haza, ezt jelenteni, hónapja már...
ERZSÉBET És ha nem mi... akkor ki az ellenség?
KŐSZEGI Valami kis svájci gróf... Holzburg Rudolf vagy Hofsborg, vagy Harzburg, Habsburg... valami ilyen tüsszentésszerű. Semmi kis eltévedt legyecské Ottokár levesében. Épp ezért választották őt császárrá, koronás bábbá a német várurak! De Ottokár ezt nem fogadta el, összeszedett minden élő és elevent tartományából, és akkora sereggel, mint a nyári zivatar, most rázúdul erre a sehonnai kis grófra. Az a kérdés, hogy ki mellé álljunk. A győzhetetlen cseh sereg...
ERZSÉBET Senki mellé. Nem avatkozunk be.
KŐSZEGI Asszony! Bizonyára nem értetted jól: a nyugati világ trónusa a tét...
ERZSÉBET A magyar korona távol marad ettől. Férjem egész életében vele viaskodott – és fia most Ottokár hadsegéde legyen?
MÁTYUS Nem lehet egy halott emlékének áldozni józan ész, előnyt, országos érdeket...
ERZSÉBET Végeztem, uraim! A királyi had itthon marad.
KŐSZEGI Kénytelen leszek a király utódlását felvetni...
ERZSÉBET A király él!
KŐSZEGI Lélegzik! Addig is a koronatanács...
ERZSÉBET *(ordít)* A király él!

Csend, csak a gyertyák s a lihegés

KŐSZEGI *(halkan)* Országos gyűlést hirdettem jövő hétre...

ERZSÉBET A magyar sereg a király neve nélkül nem mozdul!
KŐSZEGI Vasárnapra országos gyűlést hirdettem Budára...
ERZSÉBET Nádorrá tehetnek százszor is, szükségből, számításból, gyávaaságból, de a királyt, amíg él, én képviselem. És innen sem ő, sem én, sem a sereg el nem mozdulunk!
KŐSZEGI Mit akarsz, asszony?! *(Alig bírja fékezni magát, hogy neki ne essen)* Vasárnap eljövök, és a nyakadnál fogva húzlak az országos gyűlés elé: ott mondd el mindenki előtt, hogy mit csináljunk Ottokár hadba szállásának hírével. – És kérjél törvényt ellenem, állok elébe. Ezek ismernek! De te ki vagy? Jöttment kun szuka! *(Kímeget)*

Kőszegi kirohanása után nehéz csend ül a teremre

MÁTYUS Vasárnap el kell menned közéjük, nem térhetsz ki...

ERZSÉBET Imádkozzunk!

LADOMÉR Nem jó ez így, Erzsébet. Már csak férjed barátai maradtunk... De meddig tarthat össze minket egy halott?

7. CSODA

Halk, épp csak hallható hang a betegágy felől

GYEREK A vélumot.

ERZSÉBET *(Ladomérnak)* Tessék?

LADOMÉR Nem szóltam.

MÁTYUS Én se...

ERZSÉBET Nem is hallottátok?

LADOMÉR De... mintha az imént...

Nézik a fehér párnán nyugvó élettelen fehér arcot. Hamarosan újra, elhalón, alig érthetően

GYEREK A vélumot.

ERZSÉBET Istenem... Ő szólt! Megszólt! Feléledt a fiam...

Mindenki odasereglik az ágy köré, feszülten nézik a Gyereket, közelebb hajolnak hozzá

LADOMÉR *(suttogva)* Csoda történt! Isteni csoda!

MÁTYUS Feléledt a király!

A szerzetesek kirohannak, ujjongva, ordítva végig a visszhangos folyosókon: „Csoda! Csoda történt! Feléledt! Megszólt a király!”

ERZSÉBET Nyisd ki a szemed, édesem, gyermekem!

LADOMÉR Azt mondta, hogy... valami olyasmit, hogy...

MÁTYUS Pedig hallottuk... jól hallottuk mind!

IZABELLA *(odahajol hozzá)* *Mio caro, carissimo!* Édes jegyes... Lazlo kis király... hallsz engem?

GYEREK A vélumot...

Összenéznek, értetlenül

ERZSÉBET Avélumot... Azt mondta...

MÁTYUS Micsodát?

ERZSÉBET Tisztán hallottam! Avélumot...

LADOMÉR Az apácáknál van egy ilyen... főkötőfele... a vélum.

IZABELLA *(izgatottan, szinte összefüggéstelenül)* Én tudja! Érti már! Apáca királylány véloma... csodát tevő vélom... miben meghalta... hát nem értesz!? Csodát tevő vélom Nyulak szigetéről... kis nővér boldog Margitka vélomja!

LADOMÉR *(Kézainak)* Hozza ide a királylány főkötőjét... amit a halálakor viselt... siessen! *(Erzsébethez)* Mondják, csodás ereje van... azt beszélük...

A Gyerek lassan megmozdul, bizonytalanul, anyja kezébe kapaszkodva felül. Szeme zárva, arca verejtékben úszik, látszik, hogy nincs magánál. Felemeli a kezét, erőtlenséggel nyújtja, mintha meg akarna érinteni valakit. Szája nyitva, zihál, már-már szólna is, de nem jön ki hang – csak tátog szárazon, és ujjaival nyújtózik valami láthatatlan felé

GYEREK (*valakihez*) Ne! Ne még... ne hagyj itt... oly sokáig vártam... az úton fekve... egyedül...

*Keze lehanyatlik, ül az ágyon teste súlya alatt megrozkadva, szinte élettele-
lenül. Kézai érkezik Szent Margit koszos, szürkévé kergült főköttőjével*

KÉZAI Itt a vélum, kis királyom... érintse meg! A vélum!

Lassan, áhítattal hozzáérinti a kezéhez – de nem történik semmi

IZABELLA Húzza fel fejére... vélotmot..... Simon páter, adja fel!

*Ráadják a főköttőt, ül az ágyon, mint egy nagyra nőtt csecsemő. A körülállók
döbbenet nézik – érzik a csoda jelenlétét, de a csodától mindig elbutul az
ember, védtelen lesz és tehetetlen.*

A Gyerek lassan felemeli a kezét, megérinti a főköttőt

GYEREK Menj, mondta egy hang mögöttem... gyere, mondta egy hang előttem... Sötét volt... fáztam... nagy fényt láttam, meleg fényt, mint a nap... Közelebb húzódtam... és láttam, hogy egy ajtó... fényből... fénykilincse volt, zárja, sarka mindene lágy, meleg fényből... – Menj, mondta egy hang mögöttem, gyere!... Semmit nem láttam... elvakított a világosság... egy úton álltam, durva szemű, száraz homokkal behintve... hosszan, szürkén, egyenesen... Csend volt, mintha minden és mindenki meghalt volna... (*Elhallgat – zavartan, mint aki valami értelmetlenbe ütközik, körülnéz a jelenlevőkön*) Hallo-tok? Hall engem valaki? (*Senki nem mozdul, nem felel*) És ahogy kín-nal, könnyel utánafordultam a szegény királynak... (*Hangja elvékonyodik, arca sápad – megáll*) Milyen királynak? (*Hallgat, látszik, hogy minden idegszálával próbál visszaemlékezni, lassan, szinte szótagolva*) Néztem magam köré... a porban fekve... és fölöttem állt az árnyékom, elhomályosítva a napot... ezért nincs fény, és fáj a látás, arccal a porban... Micsoda nyomorúság... (*Sírni kezd*) micsoda szomorú világ! (*Feláll, alig bírja tartani magát, nehéz, vánszorgó léptekkel elindul*) ... Találkoztam eggyel, egy öregemberrel a porban fekve... egy királlyal... lassan közeledett felém, már itt zörögtek a lépteim... megismertem, István volt... István király... meg akartam ölelni, úgy megörültem... de ő köszönés helyett rám ripakodott... (*Hangja elkeskenyül, síróssá válik*) – Mit ácsorogsz itt, szerencsétlen... a szél fújja országodat, te meg itt pihensz a halál tenyerén... – (*Újra döbbenet körülnéz, mint aki nem érti*) A halál tenyerén? Felnéztem magunk fölé, és megláttam a fekete napot, sötét fellegek közül nézett le ránk... és ameddig a szem ellát, sétáló árnyékok mindenütt... Meglökte a vállamat: – Menj! És légy nagy király!... Az emberek szeretete vezessen... – Nem! (*Megáll, gondolkodik*) Mást mondott... mit is?

Rohanva jön Kőszegi Henrik, a kapuban érte utol a hír

KŐSZEGI Mi történt?

MÁTYUS Pszt! Feléledt...

GYEREK (*folytatja*) Az emberek szeretete?... Nem! (*Áll, nézi a körülötte állókat – táncoló, bizonytalan arcok*) Tudom már! „Ahogy egy vállon... egy fej ül... úgy egy országban egy király!” Ezt mondta: „egy váll... egy fej... egy király.”

KŐSZEGI (*gúnyosan*) Meg egy főköttő! (*Nézi a koszos vélumban trónoló gyereket királyt*) Na, szépen vagyunk!

GYEREK Ki akarok menni... a napra, levegőre... Segítsetek! (*Henrik felé nyújtja a kezét*) Mátyus! Henrik... segítsetek!

ERZSEBET (*diadallal*) Húzzák meg a harangokat! Az egész országban! Életre kelt! Feléledt a király!

8. HAZUGSÁG

A felmorajló harangzúgásban kikísérik a Gyereket. Sötétség marad nyomában, és a trónon átvetett lábakkal ülő Érett

ÉRETT „Az emberek szeretete?” (*Gúnyosan*) „Egy váll, egy fej, egy király!” (*Nevet*) Egy fenét! Ma is itt cseng a fülemben István király szava... (*Érdesen, öregesen*) „Egy fej! Két arc!” – ezt jól véd az eszed-

be, fiú. „Egy fej” – mert a király egyedül van. Nincs hűség, szeretet, szerelem, család... nincs semmi, ami ezt enyhítené! „És két arc!” Ezt ne felejtse el soha: ne add a kezükre magad! Két arcod legyen mindenki felé, két kalappal köszönj, két szájjal beszélj – egyforma örömet lelj az adásban és az elvevésben, a bosszúban és a megalázkodásban!” – Ezt mondta, szóról szóra... és hangja keserű volt, szeme fáradt, ide-oda ugrált a fekete tájon. (*Hangja megkeményedik*) „Az emberek szeretete?” Jó kis hazugság! Ott született, abban a percben, halálom kapujában... ahogy végignézttem rajtuk... (*Nevet*) „Az emberek szeretete” – és attól kezdve örömemet leltem a hazugságban, ez volt a játszóhelyem, mentsváram, legfőbb rókaljukam mindenki elől... Egy fej, két arc.

FIATAL (*indulattal*) Nem igaz! Hazugság! Nem mondott semmi ilyent! Se fejeket, se arcokat, országokat... semmit! Csak azt, hogy... Ma is hallom, mintha most lett volna... „Menj vissza... eredj! Nagy király lehetsz!” Életem nehéz perceiben mindig erre gondoltam, ebbe kapaszkodtam... (*Gyűlölettel*) Király született ott, nem egy hazudozó!

Érett szó nélkül nézi indulattól vörösülő fiatal mását. Két ember, két arc

9. NAGYKORÚSÍTÁS

Gyerek jön némi fényvel, meztláb, egy szál köntösben, ahogy ágyából kiszállt. Nyomában Kézai

KÉZAI Felség! Miért kelt fel? Az istenért! Gyenge még! Megfázik, aztán imádkozhatunk újra...

Gyerek beletúr az asztalon heverő iratokba, adománylevelekbe, többheti adag gyűlt össze. Feszült, kapkod – érezni, hogy szeretne valamit, csak a formáját nem találja. Leveszi fejéről a vélotmot, ül a trónon furcsa, idegen révülettel

GYEREK Mikor van a gyűlés?

KÉZAI Tizenegyre hirdették... Feküdjön vissza, nagyon kérem...

GYEREK Nincs idő! Hol a püspök úr? Hívtam.

KÉZAI Az ágyban, kisuram, éjszaka van! Alszik...

GYEREK Gyűjtsön fényt... még, még... sötét van. (*Belekotor a levelekbe*) Mennyi érdem!

KÉZAI Egymásra torlódtak, amíg beteg volt felséged... mint tavasszal a jég.

GYEREK (*lapozza*) Aba, Geregye, Borsa, Kőszegi Iván, Kőszegi Péter, Gutkeled, Csák Péter, Geregye, Borsa, Kőszegi... csupa főúri név.

KÉZAI A nemesség színe-java.

Közeledő léptek a folyósón

LADOMÉR (*benyit*) Mi az? Mi történt?

GYEREK (*bizonytalanul*) Beszélnem kell... beszélni akarok kegyeddel!

LADOMÉR Most? Éjnek évadján?

GYEREK (*zavarban*) Ma lesz a gyűlés... az országos gyűlés... (*Elhallgat, elvesztette a fonalat; a betegség után furcsa bizonytalanság, szétszórtság maradt – mindig is ábrándos volt, de találkozása a halállal elmélyítette ezt. Mintha itt is, ott is járna*)

LADOMÉR Felség, jól van?

GYEREK (*ügyetlen, rosszul játszott örömmel*) Jó hírem van, Ladomér. A pápa, jegyesem kérésére, esztergomi érsekké fogja kinevezni kegyedet... Örül!

LADOMÉR Mosolyognom kell, felség, hogy jegyesének kis fehér keze milyen messzire elér.

GYEREK Tizennégy éves vagyok...

LADOMÉR Tizenkettő, felség.

GYEREK Mindegy! Segítsen nekem. Három éve ülök a trónon... Gyerek vagyok, tudom... de érzem, szinte látom, hogy folyik... mállik szét minden. (*A levelekre*) Nézze, mennyi adomány, kegydíj, aján-dék! Mennyi hűség egy ilyen háborgó, rossz országban!

LADOMÉR Felséged még túl fiatal ehhez...

GYEREK Segítsen nekem!

LADOMÉR Miben?

Gyerek hallgat, keresi, hogyan mondja, milyen szavakkal

GYEREK *(lassan, suttogva)* Király akarok lenni...

LADOMÉR De hát felséged a...

GYEREK *(belevág)* Segítsen!

LADOMÉR *(zavarban)* Nem értem, hogy mit vár tőlem. Milyen szavam lehetne nekem, egyszerű papnak ott...

GYEREK Avassanak nagykorúvá!

Hosszú csend. Ladomér hallgat, nézi a Gyereket, gondolkodik

LADOMÉR Ez Mátyus tanácsa... vagy édesanyjáé?

GYEREK Az enyém... az én kérésem... nem tud róla senki.

LADOMÉR És mit segít, ha nagykorúvá tesszük?

GYEREK *(szinte dadog, annyira idegen és nehéz ez a királyi könyörgés)*

Akkor majd én... az én akaratom szerint... hát nem érti? A király akarata szerint... nem kell száz tanácsban, százféleképp megvitatni... és kiforgatni útból a jót...

LADOMÉR De képes lesz felséged erre? Gyerekfejjel, mint mondta...

GYEREK Ha az Úr szenteli fel a királyokat... Ez igaz, nem? Akkor ésszel és erőt is ad nekik... Avasson nagykorúvá, Ladomér, mert mire magamtól leszek azzá, nem marad semmi... se korona, se ország... elkalódik mind.

LADOMÉR Nem tudom, ezt meg kell gondolni... ebben egymagam nem dönthetek.

GYEREK Vigye az országos gyűlés elé mint az egyház... mint az új esztergomi érsek javaslatát! Alljon mellém! Nem fogja megbánni.

LADOMÉR *(hosszan, figyelmesen nézi a Gyereket)* Egyet kérdezhetek?

Ha szabadon dönthetne, hogy a német trón ügyében Ottokár vagy Habsburg Rudolf pártjára álljunk, melyiket támogatná a nagykorú magyar király?

GYEREK *(rávágja)* A kisebbet. A nagytól így is félünk, miért növeljük önnön vérünkön.

LADOMÉR És ha veszít a kisebb?

GYEREK Nem veszít! Ha minden hadunkkal mellé állunk, akkor győzni fog.

LADOMÉR Hát épp ez az! Tucatnyi nemesúr, a Kőszegiekkel az élen, nem fog belépni ebbe a hadba...

GYEREK A király szava ellen? *(Meglepően keményen, az oldalt álló Fiatal el is neveti magát)* Az már nyílt árulás, érsek! Napnál világosabb.

LADOMÉR *(elmosolyodik)* Meglesz, felség! Tizennégy évesen miért ne avathatnánk nagykorúvá, hiszen tízévesen már király volt.

Erzsébet lép be

ERZSÉBET Itt vagy? *(Nem jön közelebb, csak nézi a püspök mellett álló Gyereket)* Miért keltél fel? Egy szál ruhában... meztláb...

LADOMÉR Megbocsát, asszonyom... *(Meghajol Erzsébet felé, kimegy)*

ERZSÉBET Sokat vagy mostanában a papok között. *(Gyerek hallgat)* Mit akart?

GYEREK A csatáról kérdezett.

ERZSÉBET Nem avatkozunk bele.

GYEREK *(hallgat)*

ERZSÉBET Remélem, nem mondtál mást.

GYEREK *(hallgat)*

ERZSÉBET Megnémultál?

GYEREK Nem. Csak még nem tudom...

ERZSÉBET Mit?

GYEREK A választ. Segítséget kért Ottokár is, Rudolf is...

ERZSÉBET Ezen kár gondolkoznod! Nem avatkozunk bele.

GYEREK *(hallgat)*

ERZSÉBET Kőszegi úgyis hadba száll Ottokár mellett... titkon vagy nyíltan, de hadba száll!

GYEREK Nem száll!

ERZSÉBET Ki tiltja meg neki?

GYEREK Én.

ERZSÉBET Te? Hogyan?

GYEREK Szóval. A magyar sereg együtt megy.

ERZSÉBET Nocsak! És ki ellen?

GYEREK Még nem tudom.

ERZSÉBET Azt mondtam, hogy a sereg nem mozdul. Itthon marad!

GYEREK *(egyre halkabb, riadtabb, de nem enged)* Még nem tudom.

ERZSÉBET Hogy rád tört a királygőg?

GYEREK *(szinte kérlelően)* Ha le tudnánk győzni Ottokárt, örökre megszabadulnánk tőle.

ERZSÉBET *(rákiált)* Nem! Semmiféle kalandorságba nem megyünk bele.

GYEREK *(nézi anyját, nem felel)*

ERZSÉBET Megértetted?

GYEREK *(hallgat)*

ERZSÉBET Na megállj csak, küldöm, aki bír veled! *(Dühösen kirohan)*

KÉZAI Legalább a palástját vegye fel, kis felség! Mégse egy szál pendelyben. Ekkora uralkodó, és hálóingben csatáz?

GYEREK *(sápadt, ijedt)* Úgy félek, páter... egyszer csak elfogy a lélegzetem... és újra az a sötét, az árnyék az arcomon... egy váll, egy fej...

KÉZAI Legyen erős, kis királyom! Szedje össze magát! Most nem szabad megijedni... nem lehet!

GYEREK Rejts el, bújtass el! Vigyél be magadhoz, a kamrádba, és mondj mesét... altass el, édes mesterem.

KÉZAI Nem. Azt nem lehet... most nem! Jönnek!

Mátyus jön dühösen, félig felöltözve, ahogy ágyából kikelt

MÁTYUS Édesanyja panaszkodott, hogy szemtelenül, gyerekesen viselkedett! Hogy akaratos volt, pimasz és engedetlen... *(Gyerek összehúzza magát a trónon, hallgat, fél sem néz)* És én magam is úgy érzem, hogy amióta a betegségéből felgyógyult, nagyon furcsa szokásokat vett fel... Éjnek évadján felkel, koronában mászkál... leveleket bogarász, magához fűtyventi a püspök urat... *(Ordít)* Mindenkit magára akar haragítani? Feleljen, kérem, mit szándékozik!?

Gyerek lassan felnéz, és halkán, szinte alig hallható, meg-megremegő hangon

GYEREK Mennyi idő, amíg a hadak táborba szállnak?

MÁTYUS *(indulattal)* Tessék?

GYEREK Mennyi idő kell... hogy a... amíg a... *(Elhallgat, riadtan mered Mátyusra)*

FIATAL Mennyi idő kell a hadnak, hogy felálljon?

MÁTYUS Miért kérdi?

FIATAL *(élel)* Nem értem a kérdést!

MÁTYUS *(meghajol)* Bocsánat, felség, Pestre egy hét.

FIATAL És Pozsonyba?

MÁTYUS Három nappal több. Miért kérdi?

FIATAL Hol jár a cseh sereg?

MÁTYUS Nem tudom, felség, Prágát állítólag elhagyták már.

FIATAL Harc előtt állunk, és nem tudjuk, hol az ellenfél.

MÁTYUS Nem állunk harc előtt, felség.

FIATAL Küldj ki gyors lovasokat megtudni, hol jár a cseh és hol a Habsburg-sereg!

MÁTYUS Engedelmevel, ezt előbb meg kéne vitatnunk az országos gyűlésben...

FIATAL Hogy kiküldhetek-e némely lovasokat?

MÁTYUS *(elvörösödik – pillanatnyi zavar, habozás után)* Nos... már kiküldtünk, felség. A cseh sereg Pozsonytól öt napra táboroz, legalább hetvenezres népség, erőt gyűjt szemlátomást. A Habsburg gróf hadai szanaszét vannak... zsoldosok javarészt, kölcsönsergegek. Tizenöt-húsz ezer ha lehet...

KŐSZEGI *(belép)* Kiváló! Magam is ennyire taksálom...

Ladomér érkezik, püspöki ornátusban, pásztorbottal, országos gyűlésre készen

FIATAL Azért hívtalak egybe, urak... hol késik az anyakirályné?

Kéretem! Azért hívtalak egybe az országos gyűlés előtt, mert nem akarnám, hogy mi, országunk nagyjai a nemesség előtt civődjunk.

KŐSZEGI Azért gyűlés, hogy mindenki elmondja a magáét.

FIATAL Nem. Azért gyűlés, hogy megerősítsek akaratomban! Harcra készül az ország, nincs helye száz nézetnek.

KŐSZEGI Márpedig nekem mást jelent a gyűlés...

FIATAL Elég! Apám halála óta civakodó, veszekedő, egymás szándékait gátló, gyülevész banda, nem ország vagyunk, hanem varjak zsinata!

KŐSZEGI *(dühében elneveti magát)* De jól adod, a mindenit! Kölyök, te! Nincs Kőszegi-vér az ereidben, mert tisztára úgy ágalsz, mint én?!

FIATAL Csend! A király beszél! Henrik, a nádorságot add át Csák Máténak...

KŐSZEGI Miért?

FIATAL Mert így akarom.

KŐSZEGI És nem adná okát, felség? Hogy mégis mire véljem?

FIATAL Nem, semmiképp. Mátyus nádor, azt akarom, hogy hívd hadba az ország férfiai, mához egy hétre, Győr mellé, a két folyó közé.

KŐSZEGI *(nevetve)* Aratás van, uram, a kutya sem jön el...

FIATAL A kutyák otthon maradhatnak, de amelyik vár nem jelenik meg teljes számban, fegyverzettel, azt a korona árulójának tekintjük.

KŐSZEGI Súlyos szavak egy ilyen szép nyári napon. És megtudhatnánk, ki ellen e nagy készülődés?

FIATAL Még nem döntöttük el...

KŐSZEGI Értem, uram. Megyek, összekürtölöm a parasztokat, kapják fegyverbe magukat, mert hadba vonul a kacor király.

FIATAL *(odaáll Henrik elé)* Nem tűröm!

KŐSZEGI Mit, felség?

FIATAL Hogy korom miatt koronából és akaromból gúnyt úzzön.

KŐSZEGI És hogyan nem tűri? Mit tesz, amikor nem tűri?

FIATAL Nádor!

MÁTYUS *(kelletlenül)* Szólitott, felség?

FIATAL Miért, ki itt a nádor?

MÁTYUS Egy ideje én...

FIATAL Van-e királyi adomány Kőszegi úr birtokai között?

MÁTYUS Van, felség, nem is egy.

FIATAL Eltöröljük, visszaszáll a koronára.

KŐSZEGI A gerincedet töröm el, kis kigyó.

FIATAL IV. László, Magyarország, Dalmácia és így tovább királya!

KŐSZEGI Nem fogjuk elfelejteni. Felség! *(Ki)*

FIATAL Nádor! A mai országos gyűlést oszlassa fel! Győr mezején megtartjuk a hadak előtt...

MÁTYUS Értettem. *(Meghajol, kimegy)*

LADOMÉR *(indulatosan)* Ez butaság volt! Szégyellheti magát, taknyos! Miért kellett ujjat húzni vele? Bosszúálló, mint a sebzett kigyó. Most megnézheti magát... Az anyját vérig sérti, Csák Mátét meg csak úgy ugráltatja, nádor így, nádor úgy. Hát fűzfapalcája fel ségednek Mátyus, hogy ellenségei hátát vele püföli?

FIATAL Nincs igaza, Ladomér. Az akaratnak hely kell, levegő... és ezek már-már megfojtanak.

LADOMÉR Fialat maga még, úgy látom... gyerek szinte. *(Kimegy)*

10. KRÓNKA

Gyerek átszellemült, kipirult arccal nézte a szcénát. Ül a trónon, és mintha egy krónikából idézne

GYEREK „Rengeteg nagy csata volt, sötétlett a magyar nyilaktól az ég, és patakokban ömlött reggeltől estig a vér, amerre a gyerek László király és vitéz serege járt. Menekült, aki bírt, gyalog, lovon, szekéren... és Ottokár, az oroszán álruhában mentette életét.” – Folytasd, öreg, mondd tovább! Mesélj! Mesélj még!

KÉZAI Ne menjen a csehek ellen, kis uram. Tudom, most nehezen fogad meg tanácsot, hiszen saját szárnyaival száll... életkor dolga ez...

GYEREK Hagyd ezt! Mesélj inkább!

KÉZAI Hallgasson meg! Mint öregember kérem! Így is halk sóhaj csupán a király szava... Ne menjen harcba! Édesapja is mire jutott, és nagyapja is, az örök békétlenség táncát járta, kedve ellen, öreg, betegen... és ugyanezek álltak akkor is mögöttük, Csákok és Kőszegiek meg Abák, meg Borsák, meg Geregyék, színre-szagra talpig nemesúr mind... De ők feszítik a ponyvát, melyben a király ugrál...

GYEREK Elég! Hagyd abba! Ezt nem akarom többet hallani! *(Indulna, de Kézai útjába áll, egyre kétségbeesettebben, megállíthatatlanul)*

KÉZAI Tartsa itthon a hadat, törje le a szarvukat, és vegye kezébe a kormányzást! Maga fiatal és tiszta még... Nagy király lehet! Hallgas-

son meg! Itt van minden árulásuk, hitelességük, bűnük, egytől egyig feljegyezve mind. Kezdjen tiszta lappal! Erős király kell csak, jó sereg, és rend lesz itt megint... *(Meglátja a belépő Mátyust, hirtelen elhallgat)*

MÁTYUS Valami baj van, felség?

KÉZAI *(a Gyerekeknek, ijedten)* Bocsásson el, kérem... nagyon kérem! *(Kisurrann)*

MÁTYUS A fősereg hét végére Győr alatt áll. *(Nevetve)* És egy nagyobb, vastagabb hír is van: megérkezett Kőszegi Henrik jeles hadával!

GYEREK *(még Kézai szavainak hatása alatt, zavartan, sután)* Igen, örülök... nagyon jó... mindjárt... elbúcsúzom anyámtól... és mehetünk. *(Kimegy)*

Kőszegi Henrik áll az ajtóban

11. ALKU

KŐSZEGI Egyezkedni jöttem, Mátyus.

Csend. A nádor nem felel

Nagykorú lett a kiskorú, és az egyház kezét tett rá. Az anyja is szítja... meg az a kis sápadt menyét s a nápolyi rokonság – Habsburg-párti mind!

Nehéz, terhes csend

MÁTYUS Ottokár nem kell!

KŐSZEGI Nekem meg Rudolf.

MÁTYUS Akkor?

KŐSZEGI Ne feszüljünk egymásnak, Mátyus! Döntsön a sors. Ne álljunk egyik mellé sem.

MÁTYUS Akkor Rudolf elvérzik...

KŐSZEGI Segitse az Isten!

MÁTYUS De vele vérünk mi is. A következő ellenség mi vagyunk.

Csend. Nézik egymást hosszan, mereven. Két nagy testű öreg

KŐSZEGI *(kitör)* Ne húzz ujjat velem, Mátyus! Magyar sereg a cseh király ellen nem vonul!

MÁTYUS Nem győztél meg.

KŐSZEGI Mit kérsz?

MÁTYUS Miért?

KŐSZEGI Hogy ne avatkozz bele, se színleg, se nyíltan. Ha mi ketten megegyezünk, hosszú béke lesz. Az országnak is, a királynak is jó... Mit szólsz?

MÁTYUS Semmit. Nem árulhatom el.

KŐSZEGI Miért, én elárulom? Isten ments! *(Felnevet)* Minden csapatomat adom. Ezeröttszáz válogatott fegyveres itt van velem, kétezer talpas meg otthon vár parancsra. Nincs még egy ilyen sereg az országban. De ki tudja, mikor érnek oda?

MÁTYUS És a király?

KŐSZEGI Hadd táborozzon egyedül. Legalább megjön az esze...

Csend. Mátyus nem mozdul

Beszéltem a többiekkel is. Az Abák csehpártiak, a Geregyéknek a szászokkal van harcuk, Gutkeled az én árnyékom, csak te maradtál, meg a Walkok... s az erdélyi Borsák, de hol vannak azok? Lehull a hó, amíg ideérnek... Nos, mit mondasz?

MÁTYUS Lassan elindulok... *(Kimegy)*

KŐSZEGI Micsoda fondorlatos útja a hűtlenségnek ez. Hallgatni folyton, némán, szó nélkül – és végül hüén ártani. Nincs rosszabb jó ember ennél! *(Egyre feszültebb)* Csak tudnám, mit gondol! Mert olyan fajta ez, hogy van egy lépése erre is meg arra is... *(Hirtelen rájön)* De király nélkül semmire nem megy! *(Felkacag)* Lássuk, erre mit lépsz, Mátyus! Kézai! *(Belép)* Ki az őrség parancsnoka?

KÉZAI Egyed tárnokmester, Walk fia.

KŐSZEGI Kéretem.

LADOMÉR *(előlép a háttérből)* Veszélyes vásár ez, uram!
 KŐSZEGI Sziszegj csak... Elvadítottad tőlünk a fiút!
 LADOMÉR A király hadba száll, s a nemesség kihátrál mögüle?
 KŐSZEGI Tartsd itthon a gyereket, ha jót akarsz! Ne avatkozzon bele.
 LADOMÉR És az egyháznak ez miért jó?
 KŐSZEGI Ottokár!
 LADOMÉR Nem, a háború.
 KŐSZEGI Miért, ki jó az egyháznak?
 LADOMÉR László.
 KŐSZEGI *(fenyegető)* Ha élve akarod, tartsd itthon! Légy okos! Ha Ottokár lesz a német császár, mi magyarok a szövetségesei, barátai voltunk! Hogy nem látjátok ezt be?!
 LADOMÉR És mit kapsz te azért, hogy Ottokár a hátadról lép a német trónra?
 KŐSZEGI *(szemébe nevet)* Majd alkalomadtán felsorolom, hosszú lajstrom az... *(Kikiált)* Kézai! Meddig várjak még?
 KÉZAI Egyed tárnokmester úr a nádor parancsa alatt áll, nem fogad sem hívást, sem kérést senkitől.
 KŐSZEGI Értettem. *(Hirtelen feltörő indulattal)* Akkor mondd meg annak a tárnoki baromnak, hogy ettől a perctől kezdve ember a várból se ki, se be! Ezerötszáz ijászom áll a sánc körül, mindenkire lönek, aki moccan. Megértted?
 LADOMÉR *(döbbenet)* Ezt nem teheti... A király személye...
 KŐSZEGI Szent és sérthetetlen, tudom. Egy ujjal sem fogok hozzáérni, csak ne közeledjen a kapuhoz! Ezt kegyednek is barátilag ajánlom, érsek! *(Kimegy)*
 LADOMÉR Hol a nádor! Hívják a nádort!
 KÉZAI Elment, kérem... két perce sincs! Kilovagolt...
 LADOMÉR Azonnal küldj utána... Menjjetek utána! *(Ordít)* Hívd vissza, nem érted?! Menj már! *(Magából kivetkőzve lökdösi, üti, rángatja)* Hívd vissza!
 KÉZAI *(kétségbeesetten)* De hogyan, uram... hogyan? Kilovagolt...

Kisietnek

FIATAL *(örjöng)* Fogoly!? A saját váramban! Saját országomban! Fogoly! *(Tehetetlen dühvel felborítja, falhoz vágja a trónt)* Nem magyar király, nem Árpádok ivadéka, hanem egy serdületlen taknyos, ki főurának bütykére lépett... és becsukták, míg észre tér!
 ÉRETT *(gúnnyal, leplezetlen megvetéssel nézi heroikus énjét)* Ne háborogj – rosszul játszott, rossz színjáték ez. Fogoly? Na és! Kétévesen is fogoly voltál, s utána még négyszer, megszokhattad már. Lefognak, majd elengednek, így van ez. Sose hullt le egyetlen fej sem. *(Vissza teszi a trónt a helyére)* Ülj le és várj... megegyeznek egymással, és újra szabad leszel. Minek örjöngeni?!

12. SZÉGYEN

Berohan a Gyerek, kétségbeesetten keres menedéket a trón mögött. Nyomában Erzsébet

ERZSÉBET Adok én neked nagykorúságot... uralkodást... hadba szállást!

Üti, ahol éri, a Gyerek menekül

Ujjat húzunk, szembeállunk!? Olyan királyságot kapsz, hogy cseng a füled tőle! Hol vagy? Gyere elő!

A Gyerek félve kibújik a trón mögül

Ne remegj! Ha volt merszed Kőszegivel packázni, akkor nézz a szemembe... Vedd le a kezéd... így!

Nézik egymást, Gyerek sírni kezd

GYEREK Megbánja ő ezt! Törvény elé állítom... mindenét elveszem, a vagyonát, mindenét! Meg is öletem!

ERZSÉBET Soha nem lesz király belőled! Soha! Hányszor mondtam, hogy vigyázz?! Fél éve sincs, hogy a macsói herceget a szemed láttá-

ra levágta, és te úgy ingerkedsz vele, mintha a kismacska lenne. Vipérák! Nem érted?! Mátyus is, Ladomér is! Vipera itt mind! *(Elhallgat, nézi a szégyentől vörös arcú fiát)* Ekkora kislány voltam, és egy életre megtanultam, hogy ezeknek, magyaroknak, soha semmit ne higgyek el. Se szavuk, se becsületük – egyetlen istenük van, az érdek! *(Magához húzza, csitítja, simogatja, csókolgatja)* Ne sírj, na! Hallod, ne sírj! Figyelj rám: elmondok valamit... amit nem akartam... amit nem tudsz... *(Tört lélegzettel, fájdalmasan, suttogva)* Rég történt, még nagyapád idejében... Szabad nép voltunk, mentünk a nap után. Apám testvére, Kötöny volt a kunok fejedelme. Nem látál még olyan férfit, hatalmas erejű, eszes, bátor, minden ízében királyi – egy hiányzott csak belőle, a gyanakvás. A bizalomban ostoba volt, ha kezet adott neki, tartotta, még ha százszor becsapták is. Nagyapád, Béla behívta őket, apám testvérenek népét, hogy telepedjenek le, védjék meg ezeket a tatároktól. Királyi módon fogadták őket, ölelgették, csókolgatták, kézről kézre adták örömükben, hogy ilyen jó pajzsot szereztek. Aztán valamelyik főúri párt kitalálta, hogy mégsem olyan jó ez a barátság, és egy éjjel, minden királyi szó, menlevél, vendégjog ellenére rajtaütöttek a kun barátokon, és akit a várbán találtak, kardélre hányták mind... Itt gözölgött a véres halom... egymásra dobálva unokabátyáim, nénéim, nagyapáim teste...

GYEREK *(döbbenet)* Nem... ez nem lehet! Ezt soha nem mondták... soha senki!

ERZSÉBET Mert szégyellik. Hiszen a király becsülete is benne ragadt a vérben.

GYEREK Te sem mondtad soha!

ERZSÉBET Apád miatt. Mert magyar királyné lettem – jóvátételül. Az összes kapszomat elváltam, magyar asszony vagyok! Erzsébet. De téged nem hagylak! Gyengék vagyunk ketten? Gúnyt űz belőlünk a magyar főnemesi kar... Hát nem, fiam! Ezt most nem hagyom! Simon!

KÉZAI *(bejön, alighanem hallgatózott is kissé)* Parancsol!

ERZSÉBET Nyergeljék fel a lovamat, és nyissák ki a kaput!

KÉZAI De asszonyom! Kőszegi Henrik meghagyta az ijászainak, hogy mindenkire lőjenek, aki a kapuhoz közelít.

ERZSÉBET Lássuk, van-e a seregében olyan merész, aki az anyakirálynét lova nyergéből kilövi! Nyergeljenek!

Kézai kisiet

Légy készen, gyerek, négy nap múlva alkonyatkor húszezer kun harcos vezére leszel! *(Felkapja, megcsókolja, a trónra állítja)* – Mit mondd nekik? Mit ígér a kun seregnek Szejhán unokája, a magyar király?

GYEREK A zsákmány felét, ha győzünk.

ERZSÉBET És a foglyokat?

GYEREK Aki életben marad, mind az övék, vihetik!

ERZSÉBET Kell ott a keresztény kéz, mert földet túrni, ganét hányni, magot lesni nem szeret egy se. A nap vonulását nézni, a holdra nyilazni, madarat fogni, lányokat úzni – az kun multság, de sárt dagasztani? Az nem az én fajtám...

GYEREK És jó harcosok?

ERZSÉBET A legjobbak! Nincs páncél, amit a surranó tollas nyíl tövig át ne döfne. Félnék is tőlük, magyar, cseh, német, félnék mind. Ha elindul a kun sereg, nincs, aki megállítsa. Csak egy...

GYEREK Ki?

ERZSÉBET *(nevet, mint a gyöngy – tíz évet fiatalodott)* Az eső. Megereszkezik az ij ere, nem lehet lőni vele. Imádkozzál, gyerek, a naphoz, hogy szép idő legyen. *(Megcsókolja a fiát, teli szájjal, szelesen)*

KÉZAI Nyitva a kapu, királyné!

ERZSÉBET *(súgja)* Ne áruld el senkinek! Négy nap, és szabad vagy. *(Kiviharzik)*

KÉZAI *(halkan, mintha magában dohogna)* Nagy vihart szült, kis uram... félelmetes, nagy vihart.

GYEREK Nézd meg, szerencsésen kijutott-e!

Kézai kimegy. Sietve, szinte rohanvást jön Ladomér

LADOMÉR Hova ment az özvegy királyné?

GYEREK Nem tudom.

KÉZAI *(örömmel)* Kijutott! Épen, sértetlenül! Úgy meglepte őket, ahogy nagy vörös köpenyében, mint egy tüzes felleget, feléjük vágta-

tott, hogy lándzsához se kapott, íjat se ragadott egy se, s már eltűnt az asszony.

LADOMÉR Keletre, ugye?

GYEREK Nem láttam.

LADOMÉR A kunokért ment!? Igen?

GYEREK *(lehajtja a fejét, nem néz az érszekre)*

LADOMÉR Miért hallgat?

GYEREK *(nem felel)*

LADOMÉR Nagyon rossz útra lépett, felség!

ÉRETT *(ingerülten)* Mutasson jobbat, érsek! Mert ahányra életemben léptem, rossz volt mind!

LADOMÉR Olyasmit szabadít el, amit nem tud majd féken tartani. Nincs szó, amire ezek hallgatnának, Isten, akit félnének, király, akit szeretnének.

ÉRETT Engem szeretni fognak.

LADOMÉR Elpártol felséged mellől a magyarság! Nemcsak a főnemesség, az egyszerű emberek is, mind! Tatárok rokonaival paktál ebben a temetőnyi országban?

ÉRETT Mindenkinek vannak halottai... ne versengjünk ebben!

KÉZAI *(besiet)* Megérkezett a nádor serege, uram! *(Épésen, somolyogva)* És csendben elvonultak a vár alól a Kőszegiek.

LADOMÉR *(utolsó adu, üvöltve)* Ezek pogányok! Istentelenek! A pápa átkát vonjuk magunkra!

ÉRETT Nápolyi kis feleségem majd megennyhíti a szentatyát...

LADOMÉR Az egyház ebből nem kér részt. *(Kimegy)*

MÁTYUS *(bejön egy hatalmas, fényes zászlóval)* Felállt a királyi sereg, felség. Ötezer lovas elindult Győr felé.

FIATAL Húszezer kunnal együtt épp elég lesz! Hogy nem szégyellitek magatokat!? A fegyvereimet! A Habsburg javára hadba szállunk! *(Elveszi Mátyustól a zászlót, kimegy, nyomában felzúgnak a kürtök)*

GYEREK „En istenem, jó istenem, add, hogy szép idő legyen.” *(Kiszalad utánuk)*

Az Érett marad egyedül, leteszi a trónra kedvencét, az országalmát. Még meg is porgeti. Kíntről dagadó kürtészó, talpak üteme, lovak dobogása

ÉRETT „És hadaz, és kürtöl fejedelme az árva magánynak.”

Sötét

MÁSODIK FELVONÁS

1. KAVARGÁS A NAGY HULLA KÖRÜL

Alkonyodik. Az ég már csak egy élénk sárga csík a sötétben. Távolban még zajlik némi harc, fáradt kardok csapkodása, lovak nyihogása – egy-egy örömtias, már-már állati kurjantás és haldoklók siránkozása, ütemes jajgatása mindenütt. Felcsapó nevetés a zombék felől. Két zsenge, szinte még gyerek kun harcos érkezik rohanva. A földön húznak-vonszolnak egy testet. Ottokár az, a cseh király. Hatalmas hullájából, mint egy óriás, dagadt sünből, nyilvesszők tucatjai állnak ki. Lába belecsavarodott a kengyel szíjába, úgy vágta le a lóról, nyereggel együtt. Egy vörös főveges lány szalad a fiúk mögött, próbálja megállítani, lefogni őket. Beléjük kapaszkodik, visít nevetve

ÉDUA Hova rohantok, bolondok, bele az éjbe? Mindjárt sötét van.

TÖRTEL Mennyibe?

KEMENCSE A lovamba, csikójával.

TÖRTEL Állom! S két foglyot is adok. *(Nyújtja a kezét)*

ÉDUA Mit fogadoztok, féleszűek? Enyém a halál-nyíl – itt meredezik a szív kellős közepében. Ez a piros tollas – tengelic tollával.

Letérdelnek a hulla mellé, nézik, vizsgálgatják a nyilvesszők tollait – alig látni már a sötétben. Egy görnyedt alak jelenik meg a szín alján – Kőszegi Henrik. Ide-oda járkál, a holtakat forgatja, arcukba bámul, fáklya a kezében

TÖRTEL Hol piros? Barna az – fácán tolla. Nézzétek, ilyen az összesem! *(Kifordítja tegezből a vesszőket)*

KEMENCSE Csak az éppen nem a szívet érte! Nézd, itt megy be a bordák alatt a barna. Egyenest a májba, ni! *(Belenyomja a másik fejét a nyílerdőbe, nevet)* Célozni se tudsz, látni se! Enyém a lovad!

ÉDUA Vakok vagytok! Ez a sima fájú, piros tollú vessző itt – ez az én nyíl! S a szívbe ment, most is gyöngyöz még mellette a vér...

TÖRTEL *(kedvetlenül)* Méghogy piros... méghogy vér! Szarka tolla az, fekete, fehé...

ÉDUA *(Kemencsének)* Női vessző az. Nézd, milyen sima! Húzd végig a kezed! *(Hirtelen fellöki)* Ne rajtam te, gyalázat!

KEMENCSE *(röhög)* Megmutassam én is a vesszőmet? A piros végűt!

ÉDUA Lássuk! Mutasd meg! Száz lépésről is beletalálok... *(Veszi az íját, megy)*

A két süldő férfi féktelenül nevet, szabadon, trágárul. Kőszegi odaér mögéjük. Észreveszi a fáklya fényében táncoló holttestet, meredten nézi, lassan jut el a tudatáig, hogy ez éppen az, akit már órák óta keres. Felmarkol egy derekba tört zászlórudat, és a hulla mellett tobzódo kun férfigyerekekre ront

KŐSZEGI Megöllek, kun disznók! Mocskos, gyalázatos csürhe! Takarodjatok innen! Takarodjatok!

Kunok fegyver után kapnak, „Lódd le! Lódd le!” – ordítják Éduának, Kőszegi meg rohan utánuk, és az éjszakában hatalmasan ordítva, a tört zászlóval csapkodva próbálja leverni, megdöfni, agyonvágni őket.

Az ordításra többen sereglenek be, előbb Mátyus és Kézai, majd Árbuz, a kunok vezére

ÁRBUZ *(parancsoláshoz szokott, éles, erős hangon)* Állj meg, kevély! Mi bajod a fiaimmal?

Kőszegi előjön a sötétből, a cafatokká rongyolt zászlót marokra fogva közeledik a kun vezérhez. Vérben forgó szemmel, lihegve áll előtte

KŐSZEGI Hogy bűdösek... kutyaszaguk van! Dögevő kutyának a szagát árasztjátok mind!

MÁTYUS *(közéjük áll)* Hagyjátok... éveig élt Ottokár udvarában.

ÁRBUZ És siratja? Ki nekünk ellenségünk?!

KŐSZEGI Búzlótök a savótól, az inak szagától... hánynia kell az embernek, ha rátok néz. Ez a magyar had? Ezek a szövetségeseink!

MÁTYUS Hallgass, Henrik!

KŐSZEGI Mert leölnek, ha nem!? Orvul, lesből, hátulról! Mint őt, a királyt! *(Szinte sír)* Lova szemét kilőtték, úgy úzték vakon, hajhászta, beszorították a nádasba, és célzókört nyargaltak körötte. Azt se látta a szerencsétlen, hogy ki lötte le!

ÉDUA Én! Ott a nyíl a szívében.

KŐSZEGI *(magánkívül ordít)* Ez ölte meg ezt?! A sívó malac a medvét?! Hova bújtál, Isten?! *(Letérdel Ottokár mellé)* Gyertek, lőjetek le engem is! Itt a hátam! Nyomjátok tele nyilakkal! Ne lássam többé, mivé lettünk!

ÁRBUZ Állj föl, pipacs! Leváglak én szemtől szembe is... Gyere!

KEMENCSE *(ellököszi)* Eli bocson! Etemez küklöt bezgen.

ÁRBUZ *(sziszegi)* Bezgen iloncsuk! Szöztzen!

TÖRTEL *(nevetve)* Gezde öz csenöggle. *(Malacsivítást utánoz)*

ÉDUA Gezde... gezde! *(Teli szájjal nevet, átragad társaira, eltűnnek a sötétben)*

Kőszegi térdel Ottokár mellett, próbálja betakarni testét a rongyolt zászlóval, ha arcára húzza, véresre zúzott lábfeje, ha lábára húzza, halálgrimaszba rándult arca villan elő. Mátyus és Kézai döbbenet állnak mellette, senki nem mozdul.

Erzsébet érkezik táborig ruhában

ERZSÉBET Hol a fiam? A győztes! *(Észreveszi Ottokár hulláját. Közelebb lép. Arcába süt a fáklyával)* Hallgatsz most, férjem átka!? Az apára tekeredtél, s a fiú keze ölt meg... így igazságos ez!

KŐSZEGI Holtában sincs nyugta már?! Meddig tüzelsz még, szuka?

ERZSÉBET *(ránevet)* Így lássalak téged is, és minden ellenségemet! *(Mátyushoz fordul)* A fiam hol van? Nem láttátok a magyar királyt?

MÁTYUS Az üldözőket vezeti... azt hiszem...

KŐSZEGI *(csúfos gúnnyal)* Ott iszik a bajorok sátrában! Még dőlt a vér

a mezőn, de ő már ott trónolt a húsajkúak között – sörben fürdetik, hátát paskolják, königezik, bruderozzák, és röhögik, röhögik a háta mögött... Nincs nagyobb bolond, mint a magyar király! Ennyi vért elfolyatni, hogy egy senki császár legyen!

MÁTYUS Epét fogsz hányni, Henrik!

ERZSÉBET Hagyd! Keserű a vereség.

KŐSZEGI Győztünk – azt mondtátok? Osztrák – magyar, testvérnép, egyet akar, együtt lép. És hol vannak most ők, a barátaink? Hol? (Ordít) A folyó túlsó partján! Ott vertek tábornokot, a csehekkel egy oldalon, hogy ne vegyüljenek velünk. Zsákmányt, diadalt, mindent itt hagytak, csak ölelkezni ne kelljen velünk, dögszagúakkal. Mert azok vagyunk most már mi is: kunok, magyarok összekeveredve! Szégyen!

MÁTYUS (keményen) Mást se hallok, csak szégyen, szégyen! De te hol voltál a csata alatt? Nem láttalak!

KŐSZEGI (nevetve, szembehazudva) Itt, a síkon, nádorom. Parancsra vártam...

MÁTYUS Ott lapultál seregeddel a gyáva nádásban, hogy ne kelljen harcolnod Ottokár ellen! Fényes sisakjaitok villogtak csak... És te beszélsz szégyenről!

KŐSZEGI (szemükbe röhög, sértetten) Király urunk intésére vártam, hogy friss, pihent embereimmel száguldjak, ha kell...

ERZSÉBET Áruló! Az országos gyűlés elé idézlek, ítéletre!

KŐSZEGI De nem engem, Bözse! Ugráljon nektek Mátyus, a bolha és a pézsmaszagú egyház... Én a magyar koronához többé nem tartozom!

MÁTYUS Megállj, Henrik! Ne tovább!

KŐSZEGI Húzzátok át a fejem fölött az országhatárt, és táblát a mezsgyére: „Vissza, magyar, mert véredet ontom!”

ERZSÉBET (nevet) Örjög a gyáva... mindjárt habzik is!

MÁTYUS Országos hadat hirdettek ellened, ha ezt megteszed!

KŐSZEGI A taknyossal meg a kunjaival? Én keresztény országbá születtem, szent királyok alá... ehhez a hordához nincs közöm!

Érkezik a Fialat László, részegen, boldogan – öröme betölti a jajgató síkságot. Forog, táncol, tombol, ordít. Ereje részeg, kedve józan. Túl nagy ajándékként szakadt rá a győzelem

FIATAL Anyám! Mátyus! Hol az ördögben vagytok!? (Kurjant) Fiává fogadott a császár! Rudolf, a koronagyémánt! Barátjává, testvérvévé, édes egyszülött fiává fogadott!

KŐSZEGI Ne közelíts, kölyök, mert a zászlómra tűzlek! Kőszegi Henrik mától saját maga uralma alatt áll. (Indul)

FIATAL Micsoda? Mit mond?

ERZSÉBET Hadd menjen! Egy vesztel kevesebb.

MÁTYUS Nem úgy! Az országot megbontani nincs joga, Kőszeginek se, másnak se!

KŐSZEGI Jól kapaszkodj bele a koronába, László, mert fél év múlva már más ül azon a trónon – úgy éljek!

MÁTYUS Nem lesz nyugtod, Henrik, addig üzlek, kerítlek, míg észre nem tértek... Kőszegiek!

KŐSZEGI Háború... minek ennyit beszélni róla? (Elmegy)

FIATAL Hagyjátok! Száz Kőszegi se rontja el ma a kedvem! – Hol vannak a kunjaim! Árbuz, Törtel! Hol vagytok?! (Észreveszi Ottokárt – nézi, vigyorogva, kajánul) Micsoda nap! Elsöpörtük őket! Átsüvöltötünk rajtuk, mint a hószagú vihart görgető novemberi szél. Istennek legyen hála! Olyan boldog vagyok! Anyám! Mátyus! Olyan képtelenül, sosemvoltan boldog!

Felemeli anyját már nem nádszál derekától, forgatja, lihegve, szuszogva keringeti. Erzsébet kacag – hihetetlenül tetszik neki fia boldogsága

Gyertek, odaviszlek őfelségéhez, Rudolf császárhoz, fogadott apámhoz! Hadd nézze, csodálja az én szülőanyámat, a kun hercegnőt! Mert tiéd a győzelem, a te népedé! Hol vannak a többiek? (Beleordít az éjszakába) Árbuz! Édes vezérem! Kunjaim! Hol vagytok?! Gyerünk, szóljunk mindenkinek! (Indulnak, Fialat visszafordul) Mátyus, nádorom! Gyere már! Mit állsz?! Hasogat a léped? Élünk, Mátyus! Győztünk és élünk!

MÁTYUS Sok csehet megöltünk, és mi is velük haltunk, bár élünk!

FIATAL Mit beszélsz!?

MÁTYUS Nézzen körül, felség. Nincs a síkon senki a főurak közül, aki örülne sikerének. Se főurak, se egyház...

FIATAL Fulladjanak meg! Olyan boldog vagyok!

MÁTYUS Kőszegi Henrik elment, viszi a várait is...

FIATAL Csippentse fel őket két ujjal, mint kisasszony a ráncos szoknyát, és gázoljon ki az ország vizéből... Kőszegi Henrik? Többé nem ismerem!

MÁTYUS Csak vissza ne üssön a győzelem, uram! Nagyon csendes a sereg. A magyarok hallgatnak, a bajorok sátraikban csendben vigadnak a folyó túlsó partján... A kunok meg a holtakat fosztogatják a sötétben.

FIATAL (dühödten) Hadd fosztogassanak! Megérdemlik! Övék ez a nap!

MÁTYUS Adja ki a részüket, és küldje vissza őket a Tisza zombékjai-ba, még ma! Amíg nem késő... Hallgasson rám, felség!

FIATAL Amíg győzni kellett, jók voltak? És máris bűdösek!

MÁTYUS Adja az Isten, hogy többé ne szoruljon rájuk!

FIATAL (ráordít) Elég! Menj a táborba! Vagy haza! Vagy a pokolba – bánom is én! (S alighogy Mátyus elindul, utánaszalad, megöleli) Jaj, Mátyus! Az istenit a rosszkedvednek! Győztünk! Gyerünk, várnak testvéreink, az osztrák bruderok... Majd megbékítjük az országot holnap!

Kézai jön, ölnyi színes, véres, csapzott zászlót hoz

KÉZAI A császár serege elvonult, uram. Ezt a kardot hagyták, fel-ségednek... és a zászlókat, a cseh zászlókat, győzelmi jelül.

FIATAL (értetlenül) Elvonultak? Sebaj! Akkor gyerünk a mieinkhez! Gyere, Mátyus, kapaszkodj belém! (Énekel) Ilyen éjszaka még nem volt! Mátyus, zörgő babér, szaporán! Ma este a félhold fényénél fogunk táncolni a halottak között... Hajnalig ropjuk, hogy élünk!

Kimennek. Odalép a hullához az Érett. Nézi Ottokár arcát. Megrendülten – keserű, gunyoros gyásszal. A halált nézi, nem a halottat. Iszika, tölti a halott szájába is

ÉRETT Igyál, Ottokár. Nem sajnállak. Ide jutunk mind. (Felemeli súlyos, hideg kezét) Halott a kéz is! Reggel egy intésére hatvanezer ember mozdult, és most itt lóg magában, hidegen, örökre, némán... egy legyet nem tudna elhessenteni. Király volt, s már rothad is. „Ha bortól tikkad nyelved, s porzik a torkod is, és fejed szaggat, mintha halnál; édes, kacagó nőket hívj, az mindent megenyhít.” Hát rajtad most ki enyhít, király? Senki. (Iszika) Nincs szép halál... csak ostoba van, s az egész élet vele együtt, ganajra mind!

Felnéz. Előtte a vörös fűveges lány áll, kíváncsian nézi a hulla mellett guggoló férfit

ÉDUA Rohan a szemed, rohan, rohan, rajtam meg sem áll!

ÉRETT Ki vagy?

ÉDUA A feljövő hold.

ÉRETT Én meg a Csallóköz.

Lány közelebb lép

ÉDUA Miért nézed úgy? Egy halottat!

ÉRETT Ne irigyeld tőle... reggel földbe teszik. Él, él az ember... és egyszer csak nem él. Akkor minek töri magát?

ÉDUA (hirtelen lehajol hozzá, arcát megsimítja) Ezért! (Szájon csókolja) Te tényleg odaát jársz! Hideg a szád, semmit nem érez...

Érett nem felel, visszateszi Ottokár kezét a mellére

Engem nézz, ne a halottat!

ÉRETT Mit akarsz, lány!

ÉDUA Ölelj meg... győztes!

Jön a Fialat, hátulról megöleli, magához húzza a lányt

FIATAL Itt vagy?! Mióta leslek... De szép vagy. Mi a neved?

ÉDUA Édua.

FIATAL Én meg a király vagyok. (Megcsókolná)

ÉDUA *(eltolja magától, nevet)* Minden kell, ugye?

FIATAL Jóllaktam. Szerelmet akarok... Tudsz szeretni?

ÉDUA Tudok.

FIATAL De forró a szád! Még!

ÉDUA Mi az, te anyádtól tanultál csokolózni?!

FIATAL *(nevet)* A püspököktől... Taníts meg te, hogyan kell!

ÉDUA A lovakat figyeld... *(Játszik vagy komoly?)* Én is tölük tanultam.

Így harapdálja a mén a kancát, finoman, fájdalmasan, fogheggyel...
így... lassan, ne liheg... *(Ellöki a Fiatalt, az utánakap, de a lány kisiklik, és nevetve eltűnik a sötétben)* Gyakorolj a karodon... később viszsza jövök!

FIATAL Állj meg! Várj! Hol vagy? *(Keresi, üldözi, le-fel rohangál utána)*

Izabella, fiatal asszony áll a szín szélén. Óvatosan, a holtakat kerülgetve jön

IZABELLA *(akcentussal)* Anyád mondta, hogy itt talállak.

ÉRETT Miért jöttél? Ez nem nőnek való...

IZABELLA Rossz hírt kaptam... ezért...

Érett feláll, közelebb lép a nőhöz. Két idegen ember

ÉRETT Hogy remegsz!

IZABELLA Véres vagy...

ÉRETT Már alvadt... ne félj!

IZABELLA Meghalt apám...

ÉRETT Mind meghalunk. *(Ottokár arcára húzza a zászlót)*

Fiatal érkezik rohanva

FIATAL Hol van? Hová tűnt? *(Szembetalálkozik nejével, döbbsen)* Izabella... Hogy kerülsz ide?

IZABELLA Meghalt apám...

FIATAL Értem... igen... sajnálom...

A nő odasimul hozzá, megöleli – inkább sajnálatból, mint szívből. Fiatal érzi neje bánatát, de jókedve, gyermeki lendülete folyton átút az együttérzésen

IZABELLA Hazamennék a temetésére.

FIATAL Menj csak.

IZABELLA Nem féltesz?

FIATAL Adok kíséretet.

IZABELLA Te nem jössz?

FIATAL Nem mehetek! Forr az ország... Itthon kell lennem!

IZABELLA Megismernéd a rokonaimat... Testvéreimet, anyámat...

FIATAL Nem lehet... nem mehetek! A Kőszegi-várak kiszálltak. Az egyház hallgat. És a pénzen hű főurak úgy örülnek a győzelemnek, mintha a fogukat húznák!

IZABELLA Tíz éve nem láttam drága apámat. Úgy féltett, hogy jó helyre adjon...

FIATAL Izabella! Én most képtelen vagyok... bocsáss meg...

IZABELLA És mennyit védett téged mindenhol, a pápánál...

FIATAL Nem kell engem védeni!

IZABELLA Most már nem fog... Gyere a sátorba, lefürdetlek!

FIATAL Nem! Most nincs idő... Mennem kell! *(Hirtelen ötlettel, megszállottan, szelesen, mint egy gyerek)* A lovamat! Hé, hozzátok a lovamat!

IZABELLA Állj meg! László... Hová mész!

FIATAL Váradra! Tanácsért! Hogy mit tegyek.

IZABELLA Lázás vagy! Részeg?

FIATAL Rá kell tennem arcára a kezem! Homlokára! Aranyszemére!

Súgja meg, hogy mit tegyek!

IZABELLA *(belekapaszkodik)* De kicsoda? Kinek? Mi ez?

FIATAL Hogy viszályt vagy békét, mit válasszak. Úzzem el a kunokat, vagy kössem magamhoz? És a magyar urakat? Magam alá gyűrjem, vagy trónomra ültessem, s a pénz olajával kenegessem arcukat? Mit tegyek?

IZABELLA Majd holnap megbeszéljük, Erzsébet asszonnyal... a náddal... érsekkel...

FIATAL Nem! Itt az élők már nem segítenek. Bölcsebb sugallat, halotti tanács kell! Eressz! *(Kirohan)*

Várad. Székesegyház. Éles napfénycsík metszi a padlózat homokkő tábláit. Háttal, a homályban oltár. Szent László hermája sötétben, zsírosan ragyog a gyertyák fényében. Százfélé kongó visszhang, a karzat sötétje

ÉDUA Nem jövök tovább!

FIATAL Tíz lépés csak, nézd... az ott! A Herma.

ÉDUA *(szűkölve, nyúszítva)* Miért nincs itt fény?! Nyár van... ég a nap, és itt mint a föld alatt! Ki akarok menni!

Rohanva menekül kifelé. Fiatál utána, elkapja, nekinyomja az oszlopnak

FIATAL Nem mész! Nem engedlek! Alig találtalak meg... *(Csokolja, fogdossa, hosszú ruhájának hasítékát keresi)*

ÉDUA Nem akarom! Nézd az aranyszemével!

FIATAL Ki?

ÉDUA A halott!

FIATAL Ugyan már! Aranyszobor, nincs élete. Csak egy szent fej, aki néz!

ÉDUA Félek itt! Gyűlölöm a házakat... kőben lakni, mint a borz, földben, mint az ürge... és az istent téglák közé zárni! Megvesztetek, ti keresztények?!

FIATAL Ha isten lennél, hol lagnál?

ÉDUA *(húzza maga után, viszi, vonszolja – menekülés és szerelmi birkolozás)* Az ég alatt... vagy sátorban, ha esik. Gyere... menjünk innen! Nincs szabadabb hely annál – olyan, mint testnek a bőr, meleg és szellős... itt kel a hold, ott a nap... az egész ég látszik!

A Fiatál közben csokolja, vetkőzteti, nem bír betelni vele

És amikor a friss eső szaga átszivárog rajta, és összevegyül meztelen testünk gőzeivel... csak fekszem kiterítve, és nézem, hogy párolog a mellem... meg a bőrök szaga, az édes báránnyé, a szúrós, faggyas kecskéé, a zsíros marháé, és a füvek, az illatos száraz füvek...

Éles, száraz hang az oltár felől

LADOMÉR Takarodj ki innen! Szentségtelen! *(Ráterít egy sötét imakendőt a Hermára)* Takarodjatok!

Egy kéz feltépi a kaput. Poros, vad napfény önti el a hajót. Fiatál és Édua félmeztelenül kuporognak az oszlop lábánál, mintegy a bűnbeesés után. Édua nem szégyelli magát, visszarendezi ingébe langyos kebleit, combjára simítja felcsúszott ruháját, mintha semmi sem lenne ennél természetesebb

LADOMÉR Mondták, hogy itt a király, de nem hittem el! Most sem, hogy saját szememmel nézlek. Ez a földön bagzó kutya, ez lenne a magyar király?

ÉDUA *(László fülébe kuncog)* Mindig a kutyákkal példáznak... mintha más állat nem is lenne.

FIATAL *(suttogva)* Hallgass, az istenért! Eressz el! *(Ladomérhoz)* Bocsáss meg... megszédültem... elvesztettem a fejem... irtalom, atyám!

LADOMÉR Szégyentelen! Takarodj ki innen! Vidd a nőtényt, és takarodjatok!

FIATAL *(a főpap elé térdel)* Hallgass meg, atyám!

ÉDUA Gyere már, mit könyörögsz neki?!

FIATAL *(rákiált)* Menj el! Ne nézz! Nem értesz te semmit. Menj már!

ÉDUA Várjalak?

FIATAL Nem! Nem akarlak többet látni...

Édua elindul a kapu felé, megáll a küszöbön, a fényben. Nem tudja, hogy sírjon, vagy nevéssen, olyan furcsa ez a szcena – egy öreg fekete ember, s lábainál szűkül szerelme, a király

ÉDUA Úgyis visszajövök éjszaka, álmodban. „Tenyerembe zártam, fogam közé zártam, combom közé zártam... Nálam van a vágyad, szárnyatlan madár.” *(Kimegy)*

Sötét. Gyertyák lobognak a letakart mellszobor körül. Ladomér leveszi a Hermáról a sötét kendőt. Az arc fénylik az imbolygó fényben

LADOMÉR Nézd ezt az arcot, Szent Lászlót, a kunverőt! És aztán nézz magadra, gyalázatos! Kunhágó László! Ez szent király volt, önmagához, országához hű, neked a gondolatod is büzlík a hitványságtól... Nézd ezeket az aranszemeket, mint az égbolt, oly hatalmasak... és éjjen beléd a gyalázat! Ennek az emlékezet őrzi minden tettét, te meg a templom kövére folytatod a nedvedet! Szégyell magad, szent királyok ivadéka!

Csend. Csak a gyertyák sercegése

FIATAL Hallgass meg, könyörgök!

LADOMÉR Nem! Menj innen... takarodj!

FIATAL Vétkeztem... tiszta szívemből bánom...

LADOMÉR Bűnös vagy! A lelkedben lakik... mindegy, hogy mit beszél a száj!

FIATAL Hallgass meg...

LADOMÉR Nem! Én nem segíthetek!

Elindul kifelé. Fiatal megsemmisülten fekszik a kövön

ÉRETT (*kajánul*) Gyónni akar, meg kell hallgatnod, érsek... Nem küldheted el! – Adj tanácsot! Mit tegyen? Fiatal, vörösen izzik ereiben a vér, és teste kriptájában él – márvány nevével.

LADOMÉR Elég! Ezt nem hallgatom tovább!

ÉRETT Nem tud végigmenni az utcán, hogy minden nőt végig ne simitana éhes szemével...

LADOMÉR Szerencsétlen! Én pap vagyok, nem az ivócimborátok! Ha megszállt az ördög, vedd ki magadból, irtsd ki, égesd ki, fojtsd el! Ne beszélj nekem a királyok szerelméről!

ÉRETT Miért? Jézusnak is volt egy Magdolnája... Ott van minden keresztfa alatt, azt füstöljétek ki!

LADOMÉR A te szeretőd az ország, boldogságod a béke, élvezeted a gyarapodás! Ha erre nem vagy képes, akkor tedd le a koronát!

ÉRETT Nincs az az ország, ami melle domborulatát feledtetné, s hiába irtja ki nappal, visszakúszik az álmába éjjel...

LADOMÉR Akkor tedd le a koronát! Ne fertőzd a király nevet! (*Kímegy, bevágódik mögötte a sekrestye ajtaja*)

Csend. A Fiatal a Herma előtt kétségbeesetten imádkozik. Nem jutnak eszébe a szavak, folyton azt az egy sort ismételve

FIATAL Ave Maria, gratia plena... avemaria...

ÉDUA (*az oszlopnál*) Ott leszek minden lélegzétedben... párnád ráncában... izzadságceppjeidben... nem felejtethsz el!

FIATAL Engedj el! Lábamra tekeredsz, mint a folyondár... lehúzol, megfojtasz!

ÉDUA (*nevet*) Jaj, de szépen süt a hold, élt egy eleven s egy holt, jössz, kedvesem?

FIATAL (*a Hermát nézi*) Ne hagyj el! Segíts! (*Behunyja a szemét*) Ave Maria, gratia plena...

ÉRETT (*magához húzza a lányt, ajkába harap*) Meghalnék nélküled!

ÉDUA Jókedvem királya! (*Becsukódik a kapu mögöttük*)

FIATAL (*újra kezdi a félhomályban, csukott szemmel, ringatózva*) Ave Maria, gratia plena...

Az oszlopok között feltűnik Izabella félénk alakja. Közelebb jön. Megérinti László vállát

IZABELLA Nem mentem el...

FIATAL Örülök. (*Magához húzza, belekapaszkodik, elbújik testében kétségbeesetten*)

IZABELLA Hol jársz? Alig ismerlek már...

FIATAL Ne beszélj... (*Öleli, csókolni próbálja*)

IZABELLA Olyan hideg a szád.

FIATAL A tied is!

IZABELLA Szoríts magadhoz! Olyan egyedül vagyok... apa is meghalt! Ha legalább gyereünk lenne.

FIATAL (*mondja, nem érzi*) Szeretlek.

IZABELLA Belehalok... olyan hideg a szerelmed...

FIATAL Ne beszélj! Ne mondj semmit... ölelj... érezz!

Nehéz, görcsös ölekezés az oszlop tövében. A vörösen fénylő Herma mellett megjelenik a Gyerek

GYEREK Először... (*Újra kezdi*) A tizennegyedik születésnapomon volt az esküvő... egy fejjel magasabb volt nálam, de szerettem... szerettem nézni az orrát, a mindig hideg orrát, a szeplőit, és ahogy nevetett, nevetgelt... mint egy kiskutyá. (*Utánozza*) És egyszer csak ott feküdtünk egy ágyban mint férj és feleség. Hideg volt a lepedő, s a kezünk nyirkos... vagy talán ragacsos a sokféle lakodalmi mézességtől. Feküdtünk hajnalig szó nélkül... néha azt mondta... *carissima consors*... legédesebb férjem... én magyarul ugyanezt... megfogta a kezemet, s a mellére húzta... anyám mondta, hogy ezt kell... nem tiltakoztam... éreztem, hogy remeg... hideg volt a térde, nyomta az enyémét... megcsókolt, de a szeme merev volt... kicsi és szürke, mint a réműlet... hunyd be, kérlek – könyörögtem neki... te is – suttozta... így csókoltuk egymást szemhéjunk sötétjében... egyet én, egyet ő... mintha vizes cipőben mázskált volna valaki az arcunkon... és reggel már nem nevetgelt... soha többet... mint egy kiskutyá... pedig azt úgy szerettem... (*Utánozza a gyerek Izabella felhúzott vállú keccségét*)

3. ÚJ PECSÉT

A háttérben megjelenik Kézai, mögötte Ladomér

LADOMÉR Ott vannak, menj! Nászát üli épp...

KÉZAI (*halkan, félénken*) Felség... bocsásson meg...

LADOMÉR Reccsenj rájuk, ne félj! (*Lászlónak gyűlölettel*) Iszonyú hírről jövőnk, ha méltóztatnának...

KÉZAI (*szinte sír – mint egy öregasszony*) Vérontás mindenütt! Iszonyú gyilkolás, mézszárlás... mintha veszett nyálát szórná az öldöklés miránk. Egymásnak esnek fejszével, taglóval, irtják egymást karddal, lánggal, iszonyú gyilokkal... hogy az embernek csak sírnia, sírnia lehetne, nem szünni a jajjal, országos panasszal...

LADOMÉR Ne óbégass! A lényegyet mondd!

KÉZAI (*alig tudja összeszedni magát*) Azt se tudom, hol kezdjem, melyik irtással, vérengzéssel... hisz iszonyat, egyformán iszonyat mind!

LADOMÉR (*ordít – indulattal, váddal*) Követeljük, hogy védj meg az országot! Torold meg! Büntess! Bárkit sújtson is!

FIATAL Mi történt?

LADOMÉR Csak Péter, nádorod öccse földig dülta Veszprémet, a püspökséget...

KÉZAI Fekete üszöggé perzselte házait, templomát, könyvtárát, egyetemét, minden emberi hajlékát...

LADOMÉR S a szerencsétleneket, kik végső oltalmat az oltártól reméltek, hatvannyolc szerzetest, ott gyilkolta, vágta halomba a feszület előtt! Öreget, fiatait, szenteletlen papot...

FIATAL (*döbben*) De miért?

LADOMÉR Bosszúból, merthogy Kőszegi Péter a püspökük neve!

FIATAL Tudtom nélkül, esküszöm!

LADOMÉR Hatvannyolcszoros halált kérünk a fejére, és teljes vagyfonosztást a veszprémi káptalan javára...

KÉZAI És a szászok, uram... az erdélyi szászok, mintha a rontás, az őrzőgő téboly szelleme szállta volna meg! Holmi vita miatt kétezer ártatlant koncoltak fel fél délelőtt alatt, Gyulafehérvár majd minden lakóját. Térdig járt az ember gőzölgő, véres végtagok halmában... s a templom falára emberi vérről mázolták: Igazságot! *Gerecht!*

LADOMÉR Megtorlást! Királyi bosszút, felség! Emlékezetest!

KÉZAI És az édesanyja, uram... (*Megáll egy pillanatra*) Sajnos nem hallgathatom el... részeg, sóvár kunok az anyakirályné buzdítására megrohanták a hajszenzlőrinci apátságot... nem ölte, csak raboltak... és aminek nem látták hasznát, könyvet, kegytárgyat, oklevelet, bizony tűzre vetették mind. Ők voltak okai, vagy a sarjadó szél, ki tudja, de porig égett minden...

FIATAL Hol a nádor? Hol a királyi had?

KÉZAI Kőszeget ostromolja éppen, felséged javára.

FIATAL (*feláll – most először királyi*) Haza a nádort Kőszeg alól, haza a sereget. És példás ítéletet, büntetést – bárkit sújtson is! Kérem a szászokat, Mátyus fiait, anyámat, a kun fejedelmeket. Fővesztés ter-

he mellett! És szólítsd hadba a kun sereget is, hogy ne a királyság vézna karja fenyegetse az engedetleneket...

LADOMÉR Megint a kunok?! Rossz vért szül az, uram...

FIATAL *(belevág)* Velem vagy ellenem, atyám?

LADOMÉR Hogy érti?

FIATAL Új rendet akarok, mert a régi ránk rohad! Segítségemre lesz az egyház ebben, vagy ellenem?

LADOMÉR Jézus oldalára akar kardot kötni?

FIATAL Nem! A támaszát kérem... a szövetségét. Hiába ítélkezünk! Hóhérral, kegyelemmel, hiába! Új lapot kell nyitni, másképp nincs mód felállni – üres a zsebünk, lelkünk tele gyűlölettel, emlékeztünk sérelmekkel... hiába ítélkezünk!

LADOMÉR És hogy akar új lapot nyitni... mi lesz a régivel? Ami eddig történt!

Fiatal elveszi Kézaitól a királyi kettős pecsétet, súlyos, nehéz bronzöntvény – mint egy súlyos tenyér, akkora. Színe és visszája. Megfogja a szíjánál fogva, surrogva megpörgeti a levegőben, és a padló kövéhez csapja. Pengve, szikrázva hull ezer szilánkra a királyi arcmás s a kereszties hátlap, a LADISLAUS DEI GRACIA REX HUNGARIAE

LADOMÉR *(döbbenet)* Mit csinált!? Az ég szerelmére... Az ország pecsétje!

FIATAL Új pecsétet öntetek. A régi mától érvénytelen! És újra mérlegre teszek mindent, érdemet, jogot, hűséget, árulást, hitszegést. Mindent! Új lapot kezdünk, olyan tisztát, szüzet, mintha most ereszkednénk le a Kárpátok hágóin. És új országot alapítunk itt, hol előttünk egy bosszúálló, gyűlölködő, érdekhajszoló nép lakott.

Indul, Ladomér és Kézai döbbenet követi

ÉRETT *(nevet)* És mától a hold lesz a nap, és a föld az ég, és jégnél melegszünk, és a kutya lesz a mi macskánk. Ellenségeinkkel kibékülünk és összeölelkezünk, majd kibújunk a bőrünkéből, mindenki segít a másikkal, kimossuk, megszáritjuk a napon, és úgy öltjük fel újra. Tiszta emberek, tiszta gondolatok...

4. ANYA

Megjelenik Erzsébet, fura viseletben. Oldalt nyíló, élénkzöld kun köntös, magyar csizma, kezében görbe, ázsiai szablya és a szerepapok áldozóstólája, lila szegélyes fekete selyemből. Haja kibontva, sörényszerűen

ERZSÉBET Mit ülsz itt magadban? Nyargalsz az országban egyedül, folyótól folyóig, helyed nem leled. Minden lépésedet figyelik, nem értenek, félnek tőled... a magyarok lassan meggyűlölnék, a kunok azt kérde: kerge ez? S az egyház, nagy barátod is csak óvatosan, távolról ölelget, mint bujakerost szokás... Még én, az anyád, akinek fénylő napom voltál, még én is félve nézlek: az én fiam ez? Ez a fekete homlokú, keserű mosolyú, görnyedt árnyék... Szedd össze magad! A legelső férfi vagy az országban... Hol vesztetted el így magad?

ÉRETT *(elgondolkodva)* Igazságot... Gerecht... Ha igazságot tennék... ha hinnék az igazságban...

ERZSÉBET Ébredj fel! Térj magadhoz... Hol a fenében jársz!?

ÉRETT A hajszentlőrinci apátság feldúlásán gondolkodtam épp... Hogy milyen igazságot tehet itt, saját anyja ellen a király?

ERZSÉBET *(támad)* Megérdemelték! Százszor is... Húsz éve vártam erre a napra... Tudod, ki volt a főapát? A kaproncai Gutkeledek közül való... akik tizenöt évvel ezelőtt téged és engem oly gyalázatosan lefogtak!

ÉRETT Nem tudom, hogy sírjak-e vagy nevessek, ha rád nézek! Ez az én anyám? Ez a rablott stólában magát illegető duhaj özvegy?

ERZSÉBET Vesszőzz meg! Vagy köss ki a térre... vagy csukass zárdába! Király vagy, megteheded!

ÉRETT *(fáradtan, kedvetlenül)* Szállj magadba! És ne kényszeríts... Építsd fel azt a szétdúlt apátságot, és vonulj vissza! Míg nem hívlak, a trón közelében ne lássalak!

ERZSÉBET *(halkan kezdi, megalázottan)* De nagyra vagy magaddal! Szent László utóda! Igazságos, szép király. De azt tudod-e, hogy hányszor ültek össze a magyar urak, hogy a trónról letegyenek, és a velencei Andrást hozzák be helyetted? Te pedig itt hányódsz ereklyék és süldő asszonyok között, és az új rendről álmodozol! *(Nevetve)* Épül az nélküled is, ne félj! Kis forgács vagy te ebben a szélben! Én vagyok csak, aki megtart a trónon... mert velem nem mernek ujjat húzni! Én és az én népem... *(Kimegy)*

5. ÁRULÁS

Sápadtan, remegő szájjal érkezik a Fiatal, nyomában esküdöző, bizonykodó főurak s a kis sápadt menyét, a könnyeivel küszködő Izabella

MÁTYUS *(tizedszer, hiába)* Felség, az istenért! Higgye el! Nem tehetünk róla...

IZABELLA Könyörgök, hallgass meg!

LADOMÉR Nincs közünk hozzá! Se nekem, se az egyháznak... Esküszöm!

MÁTYUS Nincs magyar főúr, aki ilyesmihez adná a nevét, becsületét!

LADOMÉR Se pap, se szerzetes! Higgye el! Ez nem egyházi személy műve...

Fiatal leül a trónra, kinyitja a pápai legátus érkezését bejelentő levelet. Újra olvassa, tizedszer. A szegénytől és megaláztatástól lángol az arca

FIATAL Ha megtudom, ki volt az áruló, a nyelvénél fogva akasztom fel! Mert hazudott! Ilyen durva, megalázó üzenetet csak sehonnai latroknak küldenek. *(Olvassa)* „... Fülöp testvérünket mint a béke angyalát küldjük országodba... azzal a megbizással, hogy: Gyomlálj és irts, pusztíts és rombolj, építs és ültess az Úr nevében!” Nem! Egyszerűen nem értem...

IZABELLA A szentatya jót akar...

FIATAL *(gyűlölettel)* Ne halljak a pápai jóságról! Így porba alázni egy keresztény uralkodót... mintha rablók és gyilkosok országa volnánk! „Irtás és rombolj!” – hát pápai szavak ezek?!

LADOMÉR Csillapodjon, felség... ez nyilván képletesen értendő.

FIATAL Örülök, hogy ennyire érti a szentatya nyelvét, érsek! Akkor jól meg fogják érteni egymást a legátussal is, mert én ennek a megaláztatásnak sem magamat, sem az országotam ki nem teszem... A lo-vamat! Indulunk! *(Leteszi a koronát a trónra)* Ezt legközelebb majd farsangkor, hisz se rangja, se becsülete!

MÁTYUS Nem térhet ki előle! Ne menjen el, felség!

FIATAL Nem menekülök, dehogyl! De ha itt maradnék, kitömve küldeném vissza a legátus urat... *(Kapkodva öltözik)*

IZABELLA Majd én kimentelek... azt mondjuk, hogy későn ért ide a levél... zavargás van délen és a keleti végeken... a Babonicsok és a szászok... mintha megvesztek volna!

FIATAL *(alig bír uralkodni magán)* Hogy hazudozzak én? Saját országomban bujkálva mentségeket keresek?! Nem! Azt nem! *(Visszaül a trónra)* Ladomér! Elébe méssz a legátusnak, és megmondod, hogy amíg a pápával nem értekeztem erről a furcsa küldetésről, addig nem léphet a városba. Forduljon vissza, szálljon meg valahol...

LADOMÉR Ne ingereljük özszenységét! Ez csak rontana a helyzetet...

FIATAL Milyen helyzetet? Látod ezt!? *(Odatartja az országalmát az érseknek)* Kettős kereszt, érsek! Tudod, mit jelent? Hogy ebben az országban emberen és egyházon a király az úr...

6. A LEGÁTUS

KÉZAI *(bejön)* Ókegyelmessége Fülöp fermói püspök, III. Miklós pápa személyes magyarországi legátusa.

Mindenki az ajtó felé néz, László feláll, az ablakhoz megy, kinéz

KÉZAI Mi legyen, uram?

László nem felel. Szó nélkül néz ki az ablakon.

Az udvar értetlenül, döbbsen áll. Belép a püspök, fehérén, mint egy prémes angyal, fehér kesztyűjén a pápa gyűrűje

FÜLÖP Békesség a jóakarató embereknek.
EGYÜTT *(feszengős uniszónó)* Mindörökké, ámen.

Minden szem a királyon. László nem mozdul. Az érsek megcsókolja a felé nyújtott hófehér kesztyűn ragyogó ékkövet

LADOMÉR Isten hozta excellenciádat. Ladomér, hercegprimás, esztergomi érsek.
FÜLÖP Nagyon örvendek. Őszentsége külön a lellemre kötötte, hogy köszönjem meg kegyelmednek az értesítéseket...
LADOMÉR *(zavartan)* Örülök, ha hazámnak és egyháznak javára lehetek. *(Ideges pillantás a Fialat felé)* Felség! A pápai legátus úr excellenciája.

László nem reagál, mintha nem is hallaná

MÁTYUS *(mentendő)* Csák Máté... az ország nádora, engedelmével.
FÜLÖP Mátyus nádor, ugye? A Veszprémet feldúló Csák Péter bátyja...
MÁTYUS Igen. Az öcsém volt... Kegyelem, szentatyám! *(Mélyen meghajol)*
FÜLÖP Álljon fel! Mindenre sor kerül. A maga idejében.

Csend. A király csak áll háttal az ablaknál, néz kifelé

KÉZAI *(közelebb lép)* Felség!

A király nem mozdul

IZABELLA És nekem nem üzent semmit... őszentsége? Biztosan el is felejtett már!
FÜLÖP *(őszinte örömmel)* Izabella, nápolyi virágom! Meg sem ismerlek! De gyönyörű vagy, kislányom... Királyné asszony! Iza, Iza, Izola, Izabella... *(Megöleli)* Mióta is?
IZABELLA *(megtörtli a szemét)* Tizenöt éve... Lesz ősszel!
FÜLÖP Na, nem sírunk...
FIATAL *(feszülten, szinte durván)* Menjenek ki! Mind! Négy szemközt akarok a legátussal beszélni...

Némán, zavartan vonulnak kifelé. Becsukódik az ajtó

Ki árult be őszentségénél?
FÜLÖP Senki. A szentatyá több kézből értesült...
FIATAL Kitől?
FÜLÖP Számtalan forrásból. Nem tisztem elmondani.
FIATAL Őszinteséget, nyílt beszédet várnak tőlem, és árulóimat védelmükbe veszik?
FÜLÖP Nem egy ember szavára, higgye el. Nem is tizére. Őszentségét is meglepte a panaszok özöne.
FIATAL *(gúnyosan)* Ennyi árulást még a pápai gyomor se vesz be, ugye?
FÜLÖP Ne háborogjon, fiam! Őszentsége nagyon aggódik Magyarország állapotáért.
FIATAL En is, püspök! Nem kevésbé, higgye el! De azzal, hogy kegyelmedet nyíltan, ország-világ előtt, királyleckéztető céllal a nyakamra küldték, lovat adnak azok alá, akik a gyűlölség és zavargás szításából húzzák hasznukat. Inkább bíztak volna meg egy jó szándékú, bár nehéz helyzetű király ítéletében, mint a rágalmozó levelekkel Rómába futkosó sehonnaiakban.
FÜLÖP Mit merészel? Kétségbe vonná a pápa bölcsességét?!
FIATAL Őszentsége messze van! Ha ezer szeme és méteres füle lenne, akkor se hallaná, látná, hogy mi zajlik itt a lelkekben.
FÜLÖP A lelkekben, azt mondja? Hát nézzük csak! A Szentszék úgy értesült, hogy a hit megingása és az erkölcsök romlása nem került el a király személyét sem...
FIATAL Rágalmak, szavak! Névtelenül ez semmit nem ér.
FÜLÖP Említést nyertünk egy bizonyos kun leányzóról, akivel felségednek királyhoz méltatlan viszonya van...

FIATAL *(meglepődik, támad)* És? Ezért küldött volna a szentatyá egy felkent püspököt, hogy a nőügyeimert firtassa?
FÜLÖP Őszentsége aggodalommal látja, hogy felséged alig érintkezik a feleségével, házasságuk hét éve gyermektelen...
FIATAL Hát már a hálószobámban is ül emberük?
FÜLÖP *(keményen)* Vigyázz, király! Felhatalmazásom van, hogy kiátkozással, a legsúlyosabb egyházi fenyítéssel sújtsam...
FIATAL És attól rend lesz?
FÜLÖP Az utódja alatt bizonyára! Veszélyben a hit! Kolostorokat, templomokat dúlnak, papokat és szerzeteseket ölnek...
FIATAL Meg kereskedőket, utazókat, szegényeket és gazdagokat... Nem hitbeli kérdés ez!
FÜLÖP Az okát kell megszüntetni! A gyűlölség, a zavargás, a szét-húzás okát! Ezért a következőket kérem: először is Krisztus nevében béküljön ki Kőszegi Henrikkel, hagyjon fel zaklatásával, rokonai üldözésével!
FIATAL Nocsak! Ebből is pápai ügy lett!
FÜLÖP Őszentsége nyomatékos óhaja.
FIATAL Ha vérbe fagyva látom, akkor majd magamhoz ölelem, de addig nem! Tovább!
FÜLÖP Nem, felség! Félreértette az én szerepemet! Én nem a szakács vagyok, aki az étlapot tartja, hogy tessék választani. Őszentsége kérése: parancs!
FIATAL Hány ilyen kérés van?
FÜLÖP Három.
FIATAL Egy, gondolom, a nejemre vonatkozik: a kis levélkéivel pápai fülekbe indázó kúszósálya! Jó. Páros heteken vele hálók, fiú nemzéséig... Mi a harmadik?
FÜLÖP És kun szeretőjét nem látogatja!
FIATAL Tartom, ha Európa többi királya is hasonló fogadalmat tesz. Nehogy már keresztényebbek legyünk a világnál!
FÜLÖP Mitől lett ennyire cinikus, ilyen fiatalon?
FIATAL Sok hatalmas öregember között éltem. Mi a harmadik?
FÜLÖP A kunok.
FIATAL *(feszülten)* Sejtettem. Ez a lényeg! Nem bírják elviselni országom nagyjai, hogy saját ereje van a királynak. Ez a panaszok özönének igazi oka! *(Közelebb lép Fülöphöz, bizalmasan)* Nézze, püspök: az új királyi pecsét! Erről még Rómában sem tudnak. Olyan mélyre süllyedt itt minden erkölcs és emberség, hogy elhatároztam, új lapot kezdek. Aki hű hozzám és az országhoz, azt megjutalmazom, akit érdemtelennek talállok, azt földönfutóvá teszem... Ilyen egyszerű rend ez! Ezért rohant sírni Kőszegi Henrik őszentsége szoknyás lábához, mert kihúztam alóla összes földjeit... És ennek a pecsétnek az ereje a kunok! Érti? *(Őszintén, szinte fiúi alázattal)* Esküszöm igaz lellemre – nem ellensége vagyok én az egyháznak, a hitnek, hanem a támasza. Szent László ükunokája! Ezt jelentse meg a szentatyának, fiúi hódolatom és engedelmességem igaz jelél... *(Letérdel a Legátus elé)*

Fülöp döbbsen nézi az eddig hetyke, szinte gögös fiút, aki most előtte térdel, és fehér papi szoknyája csipkés szegélyét arcához szorítja

FÜLÖP Keresztelje meg és telepítse le őket.

Fialat nem felel. Mozdulatlan térdel a püspök előtt

7. JÉZUS

ÉRETT Nem fog menni...
FÜLÖP Miért? Maguk sem a Bibliával a hónuk alatt jöttek be a Kárpátok szurdokain...
ÉRETT Nekünk muszáj volt megtérni... ha maradni akartunk.
FÜLÖP *(belevág)* Keresztelje meg és telepítse le őket.
ÉRETT Nem bánom, próbálja meg. Tegyen egy kísérletet. *(Kiszól)* Kéretem Árbuz fejedelmet! *(Fülöpnek)* Ha őt megtéríti, nyert ügye van.
FÜLÖP *(élesen, szinte ellenségesen)* Ez nem játék, fiam! Őszentségének elfogyott a türelme! Túl jól él a pogányság itt! Titeket is fertőznek, s a keresztény királyok egykor virágzó hona mára félbarbár sorba süllyed...

lyedt. A keleti végekre már csak félve küldünk papot, elárvult templomok, kifosztott eklézsiák és hitehagyott, vallásukat megtagadó papok... ez a kun vidék!

FIATAL *(kérlelően)* Püspök úr! Hagyják békén őket, és vállalom, hogy megvédem az egyház jogait.

FÜLÖP Nem, fiam! Itt keményebb gyógyszer kell!

Belép Árbuz, rangja és nemzetsége valamennyi díszével fején, köntösén

ÉRETT A püspök úr beszélni kíván veled Jézus Krisztusról, a keresztény vallásról... *(Fülöpnek)* Óhajta négy szemközt?

FÜLÖP Nem, maradjon csak... Mi a rangod?

ÁRBUZ A kun sereg vezére vagyok.

FÜLÖP Királyi zsoldban?

ÁRBUZ Igen, uram.

FÜLÖP Mától kezdve csak keresztény ember lehet királyi szolgálatban...

FIATAL *(indulattal)* Erről nem volt szó! Mit merészel!

FÜLÖP *(keményen, mintha egy másik ember volna)* Ott van a kezében a megbízatásom: „rombolj és pusztíts, ültess és építs az Úr nevében!”

FIATAL Azt fogadok zsoldomba, akit jónak látok... Ezek az én udvarom törvényei!

FÜLÖP Kiközösítés és egyházi átok! Elfelejtette?

ÁRBUZ Kár ezen vitázniuk, felség! Keresztény ember vagyok... bárki tanúsíthatja.

FÜLÖP *(döbbenet)* Micsoda?

ÁRBUZ Miklós nevet kaptam a kereszttségben.

FÜLÖP Hogyhogy... Mikor?

ÁRBUZ Apám halálakor... őt is keresztény pap temette.

FÜLÖP De miért? Hogyan?

ÁRBUZ Mert a király, IV. Béla jó néven vette. És a pap csak úgy állt rá, ha az egész családunk megkeresztelkedik. Üsse kő, mondtam, elég gazdagok vagyunk, hogy két istennek áldozzunk.

FÜLÖP Melyik a másik?

ÁRBUZ Hát a Nap, uram.

FÜLÖP És melyik a nagyobb?

ÁRBUZ Tréfál? Nézzen bele a korongjába! *(Nevet)* Hogy is lehetne az a kis zsidó herceg nagyobb, mint a Nap. Nézzen csak bele a korongjába!

FÜLÖP És apádat hogy temették el?

ÁRBUZ Rendesen. Kétméteres feszületet is állíttattam a sírjára.

FÜLÖP A kitömött lóbőrök közé?

ÁRBUZ Honnan tudja?

FÜLÖP És a feleségével mi lett?

ÁRBUZ Vele temettük... Hú asszonya volt, öt fiút szült neki. Ő is megkeresztelkedett.

FÜLÖP Élve temették?

ÁRBUZ Hova gondol? Lenyilaztuk illendően...

FÜLÖP *(ordít)* Soha a pokol kénköves fenekéről fel nem álltok... ott fogtok vonyítani a gyilkosokkal, a fertőzöttel együtt!

ÁRBUZ Én mindent megtartottam, amit kértek: gyóntam, áldoztam rendesen, minden teliholdkor, napfordulókor...

FÜLÖP Elég! Hagyd abba! A legsötétebb istenkáromlás... Végzésem a következő. Jól figyelj, király! Egy: mától kezdve hitelent, pogányt vagy zavaros, kéthítű embert semmilyen királyi tisztségben nem fogadhatsz

FIATAL *(döbbenet)* Katonaként sem?

FÜLÖP Még lóvakaró legénynek sem!

ÁRBUZ S akkor mi... a mieink miből éljenek?

FÜLÖP Kettő: az összes keresztény rabszolga, ki kun földeken dolgozik, szabadságát haladéktalanul visszanyerje...

FIATAL Akkor ki műveli meg a földjeiket?

FÜLÖP Telepítsd le és kereszteld meg őket!

ÁRBUZ Ki fog szántani? Vetni? Nem értünk mi ahhoz!

FÜLÖP Tanuljatok meg! Építsetek házakat! Telepedjete le! Nincs más jövőtök ebben az országban...

FIATAL *(ijedten, szorongva)* Az öldöklés és fosztogatás soha nem látott hullámát hozod, szentatyám! Akinek se kenyere, se állása, az onnan fogja elvenni az ételt, ahol van: a magyarok és az egyház asztaláról. A gyűlölséget hozod, a hit mézébe mártva!

FÜLÖP Nem végeztem még! Sok térítésben részt vettem már, tudom, milyen alattomos, ravasz fajta a pogány – színleg megtré, két kézzel veti, szórja a keresztet, s otthon, a sátrában a báránybőrök között ott lapulnak régi bálványai...

FIATAL Nem állíthatok minden sátorba őrszemet.

FÜLÖP A szokásait kell levettetni velük... a nyelvüket, az öltözetüket, a lakhelyüket... megkeresztelni és szétszórni, letelepíteni és dolgoztatni, keresztény vezetők és bírák alá sorolni és nemzetségeiktől elszakítani... Ez a munka vár rád!

FIATAL *(szinte remeg a felindulástól)* Nem... ez nem fog menni! Ezt nem lehet keresztülgyötörni vér és vas erejével sem!

FÜLÖP Akkor kiátkozlak, országotad pedig egyházi tilalom alá veszem. Mától kezdve nincs esketés, temetés, keresztelés!

ÉRETT *(Árbuzhoz)* Fogjátok le!

ÁRBUZ Kit?

ÉRETT A stólast! Hol vannak a fiaid?

ÉRETT *(a belépőkhez)* Fogjátok le! Kötözzétek meg, és vigyétek! Megházasítjuk!

FÜLÖP Én özsentsége, a pápa személyében vagyok itt...

ÉRETT Olyan lányok meztelen hasára ültetek, hogy özsentsége háta is borsózni fog a gyönyörűségtől! Keresztet soha nem látott, vérbő, pogány lányok – valódi püspökei a testi szerelemnek! Le ezt a zsákot a csuhásról, adjatok rá igazi kun ruhát! És hozzátok a nőket, én fogom a szertartást celebrálni! Gyerünk! Bort, zenét... Éduát!

Ujjongva, röhögve kivonszolja a ruháitól megfosztott, kapálózó legátust.

Árbuz feszülten, rosszkedvűen néz a kitóduló barbár bakkhansok után. Lefel járkal, nyugtát nem leli

ÁRBUZ Nincs mód okosnak lenni! *(Felveszi a földről a püspök fehér kesztyűt)* Olyan Isten ez... békesség, azt mondják, s elveszik mindened... Ha meg visszavágsz? „Hitetlenek, megátalkodott, dacos pogányok! Takarodjatok vissza a sztyeppére!” *(Kétségbeesetten)* De hová? Török, tatár, mongol, kozák, halálhordák mindenütt! Vértől tocsakos a föld is! *(Óvatosan felhúzza az egyik kesztyűt, nézi, forgatja – lassan keresztet vet. Halkan, idegenül, szinte félve)* Uram... Isten! Segíts nekünk... *(Összeteszi a kezét suta fohászra – izleli, próbálgatja a nevet, a szavakat)* Jézus! Krisztus... Segíts nekünk... elveszünk! *(Legyint, leengedi a kezét)* – Nem megy! Miért is segítene? Ezekkel tart, csuhásokkal... *(Szorongással, rossz előérzettel)* Csak baj ne legyen ebből... rossz mulatság, kerge lagzi ez! *(Leteszi a kesztyűt a trónra, kimegy)*

8. VÖLEGÉNY

Színes fejedelmi sátor előtt Kunországban. Édua a Fialat nyakába kapaszkodik, öleli, csókolja, csiklandja. Nem bír betelni vele

ÉDUA Nem engedlek el soha már! Úgy sincs helyed többé a palotában, vége a királyságnak... *(Nevet)* A pápa küldöttét lefogni! Bátor bolond vagy... *(Megcsókolja)*

FIATAL Ha az én népem a hátam mögött áll, nem félek senkitől, se pápától, se uraktól.

ÉDUA A te néped? Hol lakik az?

FIATAL Mindenütt... nemcsak ti, a magyarok is szeretnek, érzem!

ÉDUA Mégis eláruultak...

FIATAL Némelyek! Hol a vőlegény?

ÉDUA *(felnevet)* Itt bent. Mandula és Köpcsecs a menyasszonyai! *(Széthúzza a sátor szárnyait)* Násznap, alusztok?

MANDULA *(a püspökön térdel)* Férfi ez egyáltalán?

KÖPCSECS *(bentről visítva)* Egyfolytában morog, mint az élő borb, és fúj, ha közelítség...

FIATAL Mindent próbáltatok?

KÖPCSECS Amit nő tehet, mindent: simogattuk tollal, csurgattuk mézzel, ujjal, nyelvvel, egész testét végignyaltuk...

MANDULA Meg se rezzen, mint a csóré csiga, nyálkás és puhány... meg se rezzen.

KÖPCSECS Nekem egyszer sikerült...

MANDULA Nem igaz! Ráült és táncolt, mint a sárló kanca, vagy egy órán át, és akkor valamiféle sikos csillant ott...

KÖPCSECS Az a papok nedve!

MANDULA (Lászlóhoz, dühösen) De tud-e elfolyni férfinedv haldokló hímtagból, mondd, király, szerinted tud?

FIATAL (élvezi) Tud...

KÖPCSECS Látod, borzas, mondtam én!

MANDULA Kínköny az, nem élvezés! Ha belülről semmit nem érzek, ha nem döfköd, nem jár át keményen, forrón, akkor mit ér az – halott gyönyör, még ha nedve csillan is.

ÉDUA Nem itattatok?

LÁNYOK (együtt, nevetve) Hogyne, mint vőlegényt szokás – szájból szájba...

MANDULA Prűskölt is rendesen, és hogy köpködött, mintha a sátán nyála volna...

KÖPCSECS Ez a bolond lány még velem is kipróbálta! Micsoda fürge nyelve van... Próbáld ki, király!

Mandula elindul László felé

ÉDUA Hess innen! Varjak! Te majd tőlem iszol, az én nyelvemről.

Megcsókolja a királyt, Mandula és Köpcsecs élvezettel nyammognak közben, nem bírnak magukkal

FIATAL Hol a szerencsétlen?

KÖPCSECS Itt, a bőrök alatt. Nem halod morgását?

MANDULA Ezt az izét kezdi és végzi, kandúr-zsoltosma, azok morganak így, ha bőrük alá bújik a tavasz.

Hallgatják egy darabig. Fülöp a János jelenéseit (9. rész – Az első jaj) és a 88. zsolttart mondja, kezdi és végzi. Bejön Törtel, a püspök fehér úti ruhájában, Kemencsén pedig a fejfedő és a hófehér kesztyű

TÖRTEL Esketni jöttünk. Hol a vőlegény?

FIATAL Imáját mondja épp.

Leszedik a bőröket, előbukkan a legátus rettegő, elkínzott arca. Kun ruhában van, hajára valami feketés kencét kentek, és csikosra fésülték. Ahogy megpillantja a királyt, felemeli ujját, reszketve rámutat az átkok legmélyebb dühéből

FÜLÖP A szentatya, az egész kereszténység fog rajtam bosszút állni! Pogányok lakája!

FIATAL Lássam azt a borban fürdő vőlegényi csókot!

Lányok visongva előrángatják a bőrtömlőt, egyikük felemeli, melle kibugyrogyan rövid ruhája mellett, Kemencse lágyan helyére buggyantja, s nevetve nyalja végig tenyerét

KEMENCSE Micsoda jó szagod van!

MANDULA Segítetek... ne kapálózson! (Nagyot kortyol a borból)

TÖRTEL (nevetve) A te legényed, segíts magadon...

A két lány bekeríti a hátráló legátust, lenyomják a bőrök közé, és kezét-fejét lefogva próbálják szájába csókolni a bort. Minden vörös és nedves – lihegés és visítás, a püspök ordítása, a fiúk röhögése, ahogy húzzák, buzdítják a lányokat. Édua is megkívánja

ÉDUA Tölts nekem is! Az én vőlegényemnek is!

Száját tátja a sugárban ömlő bornak, majd ráveti magát az Érett Lászlóra, birkóznak – dől belőlük a bor, a nyál, a nevetés – és Szent János látomásai a pusztában

FIATAL (élvezettel nézi, koronája félrebillent – nagyokat nevet, kurjant)

Még! Ne sajnáld! Adjatok még neki! Megtanítjuk keresztelni, szokást alázn! (Odalép a legátushoz) A sátor a legszebb templom, atyám. Szellős és végtelen. Itt benéz a nap, ott a hold – és ha végigfekszel a bőrökön, hátadban érzed a föld lélegzetét. Ezt a szabadságot irigyled te tőlünk, Róma kutyájá?

A sátor nyílásában fekete árnyék, Mátyus nádor áll

MÁTYUS Állj fel, kölyök, mert agyondöflek!

FIATAL (kászálódik – félrészeg már) Bor is van, meg nő is! Lagzit a nádornak! Mandula, Köpcsecs... itt az újabb vőlegény!

MÁTYUS (megragadja a nyakánál) Állj fel, szerencsétlen! Talpra! Országunk szemete! Elfajzott gaz, hát erre adtad magad!? (Lehasítja róla a kun köntöst) Koronás magyar király, és kun pongyolában henterereg, mint a disznó! Mindnyájunkat el akarsz veszejteni, átkozott! (Lelőki, nem bírván fékezni indulatát, belerúg, üti, rugdossa a bőrök között részegen menekülőt)

ÉDUA Fogjátok le! Kötözzétek meg!

Kemencse és Törtel nekiugrik Mátyusnak, de a Fialat megállítja

FIATAL Nem! Ne nyúljatok hozzá... (Feláll, próbál talpon maradni) Hagyjátok... Igaza van...

Mindenki értetlenül nézi, Fialat lehajol, felemeli a püspököt, kezét fogja, támogatja

Bocsásson meg, atyám! Bocsásson meg! Adjátok vissza a ruháit! Ne nézzetek! Tegyétek!

ÉDUA De miért? Részeg vagy? Mi ez?

FIATAL (megcsókolja) Hallgass, édes! Téged nem felejtelek el!

ÉDUA Egy ember miatt... ezek miatt, kik csengettyűs bolondként rángatnak?

TÖRTEL Egy intés, és nincs sereg, aki ellenállna!

FIATAL Nem akarok vért... ez már nem a ti harcotok!

Mátyus Fülöp vállára teríti a borpecsés fehér püspöki köntöst

MÁTYUS Mehetünk, atyám?

Nehéz, gyűlölséges csendben indulnak kifelé. Édua nem ereszti a Fialat, belekapaszkodik

ÉDUA Ne menj! Ne add a kezükre magad!

Fialat nem felel, indul Mátyus és a legátus után. A kunok értetlenül nézik. Sötét

9. A NAGY SZÍNJÁTÉK

Trónterem. A kiátkozás napja. A falakon átható templomi kórus. Pregregorián.

Kőszegi Henrik a püspök papírait rendezi. A trónon összegömbölyödve alszik a Gyerek. Bejön Erzsébet, fekete-barna gyászban, nagy kereszttel a nyakában

ERZSÉBET Hányan lesznek?

KŐSZEGI A kiátkozók? Négyen...

ERZSÉBET Ókegyelmessége, Mátyus, Ladomér és... ?

KŐSZEGI Jomagam.

ERZSÉBET Én szóba se kerültem?

KŐSZEGI Varjúnak?

ERZSÉBET Nincs egyetlen híve sem, ki mentené...

KŐSZEGI Mátyus jó szívvél van iránta...

Hallgatnak. Erzsébet áll, nem néz semerre

ERZSÉBET Semmiképp nem menekedhet, ugye?

KŐSZEGI A legátus kezében van – ha kiátkozza, ennyit nem ér az élete. Könnyet se ejt érte senki – kevély, hebrencs, buta király volt, megérdemelte.

Hallgatnak

ERZSÉBET Velencei András hol jár?

KŐSZEGI Zalában.

ERZSÉBET Ki hozza?
KŐSZEGI Iván fiam... Hét végére várjuk.
ERZSÉBET Szóval akkor ő lesz... biztosan.
KŐSZEGI Ó.
ERZSÉBET Kár is másban reménykedni már...
KŐSZEGI Magának kereste. Hét éve mondom a pápának – kigyó ez, szentatyám, tipord el, mert a nyakunkra tekeredik. Egy percig sem bíztam benne, már amikor Prágából hazajövet megláttam a trónon ülni, gyerekként is olyan zavaros képe volt: fehér arc híg, asszonyi szemmel. *(Erzsébet elsírja magát)* Na, eredj innen! Ne itt gyászold magad, asszony! Keresz inkább helyet a fiadnak, mert se befogadni, se ételt adni nem fog neki... a kiátkozottnak!

Erzsébet elindul kifele, szembetalálkozik a bejövő urakkal, zavartan félrehúzódik az útképből

(Fülöpnek) Az anyja volt.

LADOMÉR Nagy természetű, nehéz nő. Hogy megszelídült a korrall!
MÁTYUS Nem láttam jó ideje... Hol él?
LADOMÉR A hajszentlőrinci zárdában. Leromboltatta, aztán valami sugallatra újjáépítette, s most az otthona.
FÜLÖP Szép jelkép. Kezdhetjük, nádor?
MÁTYUS A király a kápolnában vár. Hívassam?
KŐSZEGI Kápolnában? *(Felnevet)* Ó, az ájtatos manó!
LADOMÉR Gyönt, áldozott.
KŐSZEGI Utoljára, gondolom.
FÜLÖP *(Mátyusnak)* Hívassa, kérem. Legyünk túl rajta... Nem szeretem az excommunicatiót. Elvesztünk egy lelket, mindig úgy érzem...
MÁTYUS *(kiszól)* Szóljanak öfelségének: kéretjük.
KŐSZEGI Öfelségét? Kéretjük!? Ó, ezek a finom árnyalatok! *(Gúnyosan)* Hogy illik, nádor, essünk-e térdre, ha belép, vagy elég alázattal fejet szegnünk, kis térdhajlással?
LADOMÉR Még király.

Senki nem felel, hallgatnak, várnak

MÁTYUS Kegyelmisségedben megszületett már a döntés? Az ítélet. Vagy ez a... találkozás változtathat még azon?
FÜLÖP Őszinte leszek. Az ítélet készen van bennem – tizedennyiért kiátkozás jár. *Excommunicatio*, nem kérdés. *(Nyomatékkal)* DE! Nem hinnék az Úr végtelen jóságában, ha nem vallanám, hogy a kegyelem a legmegátalkodottabb bűnös számára is üthet egy kis rést az ítélet falán. Mert ahol nincs kegyelem, ott Isten sincs jelen.

Belép László, az Érett. Sápadtan, megrendülten, önnön árnyékaként – mint-ha egy másik ember lenne. Odalép a legátushoz. Atnyújtja neki a koronát

ÉRETT Vegye át tőlem, a gondjaira bízom. Többé nem kívánok élni vele. *(Meghajol a legátus előtt)* Szentatyám! Nem kérek kegyelmet. Meghallgatást sem. Tisztában vagyok tettem súlyával. Gonoszságból, bosszúvágyból, nemtelen indulatból cselekedtem. Ezért nem kérek, nem is érdemlek megértést, kegyelmet. Csak arra kérem kegyelmisségedet, tettem hírére ne vigye magával a világba, népem és országom rossz hírére ne költse. Kilenc szentet adtunk az egyháznak, köztük három királyt, és e szent királyok között akadt egy férges is – az Isten bocsássa meg nekem, hogy ez pont én voltam. Nem ezt akartam... nem így... lelkemre esküszöm... *(Sírva fakad, néma, könnytelen, tehetetlen sírással)*

Döbbenet nézik. Nem szól senki, csak állnak mellette, meghatódva. Legátus odalép a földön fekvőhöz

FÜLÖP Állj fel!

Érett nem felel

Állj fel, fiam... és nézz rám!

Érett nem mozdul, görnyedten térdel a lábuk előtt

FÜLÖP *(lehajol, megfogja a hóna alatt, felemeli)* Jobban örülök egy megtért bűnösnek, mint száz igaznak... – mondta Jézus.

ÉRETT De én ezt nem kérem! Nem akarom... engedjenek elmenni... kérem! *(Feláll, elindul az ajtó felé)*

FÜLÖP Állj meg, király! Hallgass meg! *(Az Érett megáll, visszafordul, nem néz a legátusra, senkire)* Ha rajtad, ki minden emberségből kivetkőzött latorként ujjongtál kinlódásomon, ekkorát fordított az Úr kegye, akkor én hogyan lehetnék csupán bosszúvágyam elvakult eszköze? Megaláztál, beszennyeztél, kigúnyoltál. De én azért jöttem ide, hogy rajtad és országodon segítek. Vajon segíték-e rajtatok, ha királyotokat kiátkozom, és cselekvő akaratótól megfosztom... Nem! Ez csupán az én személyes bosszúm lenne. *(Kezébe veszi a koronát)* Ha megesküszöl, hogy lelked mostani szép állapotát megőrzöd, és a pápa kéréseit legjobb akaratom szerint teljesíted, feloldalak a kiközösítés, az egyházi átok alól...

ÉRETT Nem érdemlem meg, atyám.

FÜLÖP Tedd kezed a kettős keresztre, mely hited és hatalmad jele! Esküdj meg, hogy amit előttünk, a Szentszék és a magyar királyság képviselői előtt ígérsz, betartod, az alól kibújni, azt halogatni vagy ellenzőit bátorítani nem fogod!

Csend. Alig születik meg a szó

ÉRETT Esküszöm.

FÜLÖP Pogányt, hitelent, kéthitűt, izmaelitát, zsidót, szakadár keresztényt vagy eretneket semmilyen királyi hivatalban meg nem tűrsz...

ÉRETT Esküszöm.

FÜLÖP ... A kunokat megkereszteléd, letelepítéd, keresztény szokások szerinti haj-, szakáll- és ruhaviseletre szorítod...

ÉRETT Esküszöm.

FÜLÖP Izabella nejedet magadhoz veszed, vele gyerekeket nemzel... és... kun ágyasaidat se nyíltan, se titokban nem fogadod.

ÉRETT Isten engem úgy segítjen!

FÜLÖP Hívjátok Izabella hűgomat! Saját kezűleg akarom átadni neki a megtért bűnöst...

KŐSZEGI *(dühötől remegve)* Szentatyám, szabadna egy szót, torkomat döfködi... hadd mondjam ki! Akkor lesz a nyilas kunból keresztény paraszt, amikor én kisasszonyka leszek!

FÜLÖP Téved. Ha nem hajolnak, olyan kereszties háborút zúditunk rájuk, mint a hófergeteg. Maga a király fog az élére állni!

KŐSZEGI Melyik király? Mert kunok rokonára én egy vak lovat nem bíznék! Nem ám! Bocsásson meg! *(Dühödten kimegy)*

Belép Izabella. Az apácaruha miatt sokkal fiatalabb, áttetszőbb jelenség

IZABELLA Hívatott, atyám.

FÜLÖP Megszületett az ítélet...

Izabella riadtan néz az Érett Lászlóra

ÉRETT Felmentettek.

IZABELLA *(zavartan, bizalmatlanul)* Nem... nem igaz... játszol?

ÉRETT Nem... feloldoztak. Bocsáss meg te is. Hogy elkergettelek, hogy szerelemből is, testi gyönyörből is csaltalak, hogy gyerekeket nemzettem kun anyáktól, és téged meddön hagytalak... hogy fájdalmat okoztam, és élvezettel néztem szenvedésedet... hogy idegen asszonyként életem foglya vagy... *(Elhallgat)*

IZABELLA *(félve)* És ha megbocsátok... visszafogadsz? Asszonyoddá?

ÉRETT Holtomiglan... esküszöm.

Izabella hozzásimul, szinte eltűnik a férfiában. A legátusnak

Menjünk, atyám, hirdessük ki a kegyelmet! *(Kimennek)*

FIATAL *(ujjongva)* Ezt a színjátékot! Micsoda könnytenger! Kegyelem, megbocsátás! Szívjóság és nemesség! – És micsoda fordulat! Amikor beléptem: négy hideg szempár meredt rám, mint egy-egy jégdarab... Néztem a szemüket, és hallottam, ahogy a bordáim között gyorsul, gyorsul, szédültté gyorsul a szívem. – *(Éli, suttogja, játssza)* Nyugalom, az istenért! Csak lassan, nyugodtan, a fogak között

szűrni át a szavakat: „Bűnös vagyok. Nem kell bocsánat! Nincs bocsánat, szentatyám – vétkes vagyok.” Lassan! Nem szabad sietni. Hallom a szívemet... ha gyorsul, elvesztem. Négy szempár figyel... minden csöpp izzadság, minden lélegzetvétel fel van jegyezve... – „Ki ez az ember?” – néznek. – „Ki ez, ki ily nyugodtan, sápadtan, remegés nélkül elvet mindent?” – „Semmit nem kérek, kezetekbe adom mindenem... országom, koronám! Vegyétek el!” – „Ki ez az ember?” Felteszem a kezem... bűnös vagyok, ne kegyelmezzetek... (Elmosolyodik) Csend, csend... percek telnek... csak lassan, nem szabad rájuk nézni... és egyszer csak... „Állj fel, fiam!” – nem bírom tovább, felnézek: Kőszegi arca, mint a levében főtt cékla! (Nevet) Viheti vissza Andrást Velencébe a Morosiniaknak – én pedig szabad vagyok újra és király! A megtért bűnös! Nagy kincs! – A legátus még egyszer látni akart elutazása előtt, Isten kegyének tartva megtérésemet... pedig csak a lassú, két kézzel visszafogott bűnös szív dobogása volt... (Neszt hall, hátravonul a trónterem sötétjébe)

10. NÁSZ

Izabella jön hálóruhában, gyertyával. Benyit a sötét, üres trónterembe. Bejön, félve körülnéz

IZABELLA Itt vagy?
KÉZAI Felséged az?
IZABELLA Úgy megijesztett!
KÉZAI Lépteket hallottam, gondoltam, megnézem...
IZABELLA (sietve indul kifelé) Jó éjszakát!

A kőtermek falán átszűrődő nevetés kintről

KÉZAI Cselédek...
IZABELLA Nem látta a királyt?
KÉZAI (mosolyog) Magával, kéz a kézben... a nászi szobában. Úgy örültem, hogy feloldozták! Kicsi királyom, úzött lelke... Tudja, Bellaiza, valóban szükséges, hogy Isten szeresse, akit az emberek gyűlölnék... szükséges.

Újabb nevetés, rohanás – érthetetlen vidám kiáltás

IZABELLA De vidámak, nem?
KÉZAI (zavartan) Virágvasárnap van... vége a börtnek.
IZABELLA Ha fiam születne, Simon páter, tudja, hogy nevezném?
KÉZAI Fülöpnek.
IZABELLA István Károlynak, a nagypák után. Árpádházi Anjou István Károly öfelsége – (Nevet) és az egész csupán egy csecsemő. Olyan gögősek a kisgyerekek, nem? Mint egy-egy király. A miénk kétszeresen is az lesz. Apja fekete szemét és az én lelkeket fogja örökölni, csuda emberke lesz...

Kint megszólal egy harang, összevissza lóbálva

IZABELLA Mi ez?
KÉZAI A kisharang a kápolnából...
IZABELLA Ki járkál ott ilyenkor?
KÉZAI Megnézzem?

Indul az ajtó felé, felhevült kun arc, Törtel kukkant be

TÖRTEL A király hol?
IZABELLA Nem tudom... A hálószobában... azt hiszem...
MÁTYUS (jön ordítva) Hol van öfelsége!? (Elkapja Törtelt) Te mit keresel itt?
TÖRTEL A királyt! Az esküvőjére jöttem.
MÁTYUS Mindenütt kunok... Elleptek bennünket! Hol a király? Őrség, őrség! Takarítsátok ki a palotát!

Kőszegi érkezik, a hajánál fogva rángatja be Mandulát

KŐSZEGI Ki küldte ezt az ágyamba? Micsoda disznóság! Hol a király? Magyarázatot kérek!

Kemencse jön tetőtől talpig szalagokba, virágokba, csengőkbe öltözötten

KEMENCSE Féltre az útból! Helyet az ifjú párnak! Itt jönnek! (Szórnivaló virágzirmokat oszt a bent levőknek) Éljen László, magyarok királya, kunok fejedelme!

TÖRTEL És szépséges arája, a Hold nemzetségének legfrissebb virága, Édua!

Érkezik az Érett László felővezetlen kun köntösben, ölében a meztelen Édua, koronával a fején. Hosszú menyasszonyi fátyol kigyózik utána, testét rejt, nem is. Nem érdekli. A király leteszi Éduát a trónra, megfogja Izabella kezét, és keményen, szinte erőszakkal lenyomja Édua mellé

ÉRETT Barátaim! Magyarok és kunok! Köszönöm, hogy új nászomat, fejedelmi házasságomat jelenlétekkkel megtiszteltek. Két vérből való vagyok, két összebékíthetetlen vérből. Úgy illik, és magam is arra vágyom, hogy mindkét véremnek teljes családja legyen. Izabellát, gyermeki tisztaságban fogant nászom királyi asszonyát szeretem, holtomiglan-holtáiglan el nem hagyom. (Magához húzza, megcsókolja. A kunok örömmujongása) Másik oldalamon pedig testem gyönyörűsége, lelkem szabadsága, Édua. Holtomiglan-holtáiglan. Itt, a színetek előtt ezennel mindkét nőt feleségül veszem – hozzátok az érseket!

KŐSZEGI (nekimegy) Darabokra szaggatlak, nyomorult. El a királyi trónról!

Törtel és Kemencse durván leverik Kőszegit a lábáról, nyakába kötelet vetnek, tartják, mint a vásári medvét. Itt halál lesz

MÁTYUS (szinte sír dühében) Mire jó ez, felség!? Bemocskolni trónt, házasságot, szent esküvést... miért?
LADOMÉR (érkezik) Átok! Örökös, halálos átok rád és minden fajzatodra! Ne leljen békét a lelked, sírt a tested! Soha, míg ember él!
ÉRETT Átkoztok, szidtok engem, gyalázatosok!? (Sorban odamegy hozzájuk, először a földre szorított Kőszegihez, majd Mátyushoz, Ladomérhoz) Te, aki behívtad... te, aki letérdeltél előtte... te, aki a híreket a fülebe sugdostad... te, aki királyodat eladtad? Ki merészel engem becstelennek nevezni?!

LADOMÉR Keresztes háborút kérek ellened, az egész ország ellen!
ÉRETT Eddig is az folyt a padló alatt, gyerekkorom óta. Percnyi nyugtom nem volt töletek. Elég! Mostantól ura akarok lenni a magyaroknak, kik nekem nem uraim. A hűtlenek és becstelenekek ne tanítsanak engem becsületre, amelyről soha meg nem felejtkeztem. Ne hívjanak engem Lászlónak, ha ezért bosszút nem állok, és szemteket ki nem szúratom. Az országot pedig kivesszük Róma kezéből, önmagunk szentjei és júdásai leszünk! Gyerünk innen, boldogságom asszonyai – mától kezdve országunk a szél, fővárosunk a Tisza, és minden becsületes ember a népünk... Kövessetek!

Kimennek. Lovak nyihogása, ének, örömteli visongás, nevetés kíséri távolodó lépteiket

11. ÁLOM

A trónon ül a Gyerek. A korona az ölében

GYEREK Mikor kicsi voltam, és még élt apa, egy nap észrevettem, hogy egy deszka... ez itt, kijár. Egy szög tartotta csak. És én bebújtam. Hallottam, hogy keresnek, tüvé tették a palotát: „kútba esett, vízbe fúlt, hol van, istenem!”... Teltek az órák, esteledett. És ahogy ott ültem a sötétben, egyszer csak megéreztem apa köntösének a szagát, mint a viasz, olyan volt, édes, orrot bosszantó... Akkor hallottam először azt, hogy „álmában megölni”. Úgy elcsodálkoztam: „hogyhogy álmában?” Hiszen akkor csak álmodja a halált... És mégsem bír felébredni? Annyit gondoltam erre... És amikor alvó

embert láttam, mindig eszembe jutott... alszik... meg is ölhetnék. (Nézi a trónt) Hm... már nincs itt az a deszka, beszélgették – jó, hogy nem maradtam bent.

Bejön Erzsébet, feketében, öregén, sírástól felázott, vörös szemmel

ERZSÉBET Kicsi fiam, miért nem alszol... éjszaka van!

GYEREK Mikor jön a csehországi?

ERZSÉBET Micsoda?

GYEREK Már nem is emlékszel, anya? Pedig hogy féltünk! Most már nem félünk tőle sem... senkitől.

ERZSÉBET Na, elég! Gyorsan ágyba!

GYEREK Hadd nézzem meg még egyszer! (Odaszalad a koronához) Milyen szép! Az én hajszálaim is benne vannak, biztosan.

ERZSÉBET Holnap majd felteszed... Gyerünk a szobádba! (Tuszkolná, de a Gyerek kisiklik)

GYEREK Azt álmodtam, hogy... (Észreveszi a bőrök között alvó Érettet) Ki az a bácsi ott?

ERZSÉBET A király... Gyere már, fiacskám!

Gyerek nézi az alvót, le nem tudja venni a szemét róla. A félmeztelen Érett királyt, a testére fonódó Éduával

GYEREK Hadd nézzem egy kicsit! Milyen mélyen alszik. Vajon mit álmodik? Csak egy kicsit még, anya!

Bejön Mátyus

FIATAL Gyúltok már? Gyúltok?

MÁTYUS A kun vezér nem jött még?

ERZSÉBET (betakarja az Érettet) Pszt! Halkan... alszik még...

FIATAL Mint a genny a bőr alatt... Gyúltok, hogy megöljétek... Ki teszi meg, lássuk!

MÁTYUS Ladamér keresztes hadat kért a pápától, Ausztria kétezer lovagot ígért.

ERZSÉBET Ne oly hangosan, az istenért! (Testével takarja, védi)

MÁTYUS Nincs mód szembeszállni velük, Erzsébet... Értelmetlen öldöklés lenne...

ERZSÉBET Hadd vigyem el... a zárda befogadna. Soha nem tudja meg senki.

MÁTYUS Kőszegi országos hadfelkelést hirdetett a király ellen... maga állt az élére.

ERZSÉBET Tessék, vedd a koronát, és mondd, hogy eltűnt! Nem fogja látni többet senki... esküszöm!

ÁRBUSZ (bejön, zaklatottan) Senki... Egyetlenegy sem! A hét nemzetség közül... nem fogadja be senki!

ERZSÉBET A ti fajtátok... a miénk!

ÁRBUSZ (Mátyusnak) Nem akarja senki. Vigyétek!

MÁTYUS Nekünk nem kell! Élve? – Minek gyötörtetnénk halálra a Kőszegiek kezén – az új király börtönében.

ERZSÉBET (hadarja) Hadd vigyem magammal! Eltűnt, belefűlt a Tiszába, látták testét a folyóban bukdácsolni... itt a ruhája, sárodz be, áztasd be, szaggasd meg...

MÁTYUS Nem lehet. Ha nincs meg a test, Kőszegi felfogatja egész Kunországot utána. Nem lenne percnyi békétek sem, a szagotokat is gyűlöli... Miért kegyelmezne?

Csend, nézik az alvó királyt

ÁRBUSZ És akkor?

MÁTYUS Itt nem maradhat.

ÁRBUSZ (hirtelen döntéssel) Asszony, küldd be a fiaimat!

ERZSÉBET Hadd vigyem el...

ÁRBUSZ (keményen) Menj már! (Kilöki a tehetetlent)

MÁTYUS Én sem maradok... (Odalép az alvó királyhoz) Aludj, felség, jobban szeretted nálunk az életet... (Kimegy)

Bejön Törtel és Kemencse.

Árbuz odalép a fekhelyhez, lehajol, Éduát lefejt az alvó királyról

ÉDUA (félálmában) Ki az?

ÁRBUSZ Vigyétek!

Édua feleszmél, rádöbben, mi történik – a két suhanc alig bírja lefogni száját betömve, nyúszítva, kapálózva kivonszolni. Árbuz nézi a testet

ÁRBUSZ (halkan) Bezén attamaz kenze kikte, Szenlészen szen adon dösön szen küklön, Nitzíégen gerde ali kikte...

Törtel és Kemencse apjuk mellé állnak, együtt mormolják a kun Miatyánkot. Az ima kiterjed, betölti a sátrat, mintha egész Kunország mormolná

...bezén akomozne oke mezne

Ber bezge pibütör küngön,

Il bézen méne mezne,

Neszem bezde jermez bezge...

Ilmte bezne olgyamanga

Kutkor bezne olgyamanna...

Szen borson boka

Csalli bocson igyi tenger

Ammen...

A két fiú rátérdel az Érett László karjaira, és Árbuz elkecseregett, dühödöt dőfésekkel véres cafatokká aprítja a testet – csak anyajegyeiről ismerték fel, mondják. A három nő lepedőbe teszi, és felemeli, útra készen. A háttérben, az oltáron felfénylik a Herma, arany vonásai táncolnak a gyertyák fényében. Ladamér kiterjesztett karokkal, mint égen köröző rablómadar, áll a Herma előtt

LADOMÉR Nem! Ide ne hozzátok! Szentségtelen, átkozott király volt – testét vesse ki a föld, lelkét az ég, emlékét az emlékezet. El innen!

Becsukja a kaput. A három nő áll, feketébbek az árnyékuknál. A lepedőből lassan, mint a percek, csepeg a vér

ÉDUA Vigyük a Tiszába.

IZABELLA Nápolyba, a családi kriptába.

ERZSÉBET Apja mellé, Budára.

EGYÜTT Vigyük.

Nézik a királyt. Nem mozdulnak.

Sötét

Szarvasgede, 2005

Vége